

HUNDEN ÄR MIN VÄN!

EN LITTERATURSTUDIE OM HUNDENS CENTRALA ROLL FÖR
BARN MED AUTISM

LUDVIG HANSEVI
EMELIE LINDFORS

HUNDEN ÄR MIN VÄN!

EN LITTERATURSTUDIE OM HUNDENS CENTRALA ROLL FÖR BARN MED AUTISM

LUDVIG HANSEVI

EMELIE LINDFORS

Hansevi, L & Lindfors, E. Hunden är min vän! En litteraturstudie om hundens centrala roll för barn med autism. *Examensarbete i handikapp och rehabiliteringsvetenskap 15 hp*. Malmö universitet: Fakulteten för hälsa och samhälle, institutionen för socialt arbete, 2026.

ABSTRAKT

Barn med autism har begränsningar i den kommunikativa förmågan vilket kan resultera i hinder för delaktighet, men också svårigheter att skapa vänskapliga relationer. Genom djurassisterad aktivitet upplever barnet med autism en vänskap med hunden, hundens närvaro har också ökat barnets deltagande på individuell nivå men även i samhället. Syftet med studien är att studera kunskapsläget om hundens inverkan för att öka barnets deltagande och möjlighet att skapa vänskapliga relationer. Vi har använt Arksey och O'Malleys (2005) ramverk för att genomföra vår studie. Metoden som förespråkas av Arksey och O'Malley (2005) har gett studien en tydlig struktur och ett förståeligt upplägg. För att analysera insamlad empiri har vi använt Shiers (2001) delaktighetsmodell och Hejlskov Elvéns (2009) begrepp, problemskapande beteende. Shiers (2001) modell används som utgångspunkt för att förstå barnets delaktighet och Hejlskov Elvéns (2009) begrepp används för att få ett djup och större förståelse för begränsningen av kommunikativa förmågor. I resultatet framgår det inte om djurassisterad aktivitet har någon positiv inverkan i skapandet av vänskapliga relationer för barnet, däremot framgår det i flera artiklar att barnet har utvecklat en vänskaplig relation till hunden (Lisk et al., 2023; Mendelson, Gates & Lerner, 2016). Däremot framgår det tydligare i insamlad empiri att djurassisterad aktivitet har ökat barnets delaktighet. Djurassisterad aktivitet har en positiv inverkan på barnet med autism och även på föräldrarna. Hundens närvaro till barnet har minskat barnets stressnivå och ökat barnets kommunikativa förmåga, vilket har resulterat i att föräldrar har en större möjlighet att arbeta med att öka barnets delaktighet.

Nyckelord: Autism, barn, delaktighet, djurassisterade aktiviteter, vänskap

THE DOG IS MY FRIEND!

A LITERATURE STUDY ON THE CENTRAL ROLE OF DOGS FOR CHILDREN WITH AUTISM

LUDVIG HANSEVI

EMELIE LINDFORS

Hansevi, L & Lindfors, E. The dog is my friend! A literature study on the central role of dogs for children with autism. *Bachelor's Thesis in Disability and Rehabilitation Studies 15 ECTS credits*. Malmö University: Faculty of Health and Society, Department of Social Work, 2026.

ABSTRACT

Children with autism have limitations in their communicative abilities, which can result in obstacles to participation, but also difficulties in creating friendly relationships. Through animal-assisted activity, the child with autism experiences a friendship with the dog, and the dog's presence has also increased the child's participation, on an individual level but also in society. The purpose of the study is to study the state of knowledge about the impact of dogs on increasing the child's participation and the possibility of creating friendly relationships. We have used Arksey and O'Malley's (2005) framework to carry out our study. The method advocated by Arksey and O'Malley (2005) has given the study a clear structure and an understandable approach. To analyze the collected empirical evidence, we have used Shier's (2001) participation model and Hejlskov Elvén's (2009) concept of problem-causing behavior. Shier's (2001) model is used as a starting point to understand the child's participation and Hejlskov Elvén's (2009) concept is used to gain a deeper and greater understanding of the lack of communicative abilities. The results do not show whether animal-assisted activity has any positive impact on the creation of friendly relationships for the child, however, several articles show that the child has developed a friendly relationship with the dog (Lisk et al., 2023; Mendelson, Gates & Lerner, 2016). However, it is clearer in the collected empirical evidence that animal-assisted activity has increased the child's participation. Animal-assisted activity has a positive impact on the child with autism and also on the parents. The dog's presence with the child has reduced the child's stress level, increased the child's communicative ability, which has resulted in parents having a greater opportunity to work on increasing the child's participation.

Keywords: Animal assisted activities, autism, children, friendship, participation

FÖRORD

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Ida Runge som har varit ett stöd under arbetets gång, bidragit med synpunkter och kloka råd för att hjälpa oss med att göra arbetet bra. Även ett tack till kursansvarig Oskar Krantz som tilldelade oss en handledare med liknande intresse för det examensarbetet handlar om. Dessutom har Oskar försett oss med studiehandledning, skrivandets vedermodor med goda råd om uppsatsens disposition och innehåll samt material som beskriver hur vi ska diskutera i text, ytterligare ett tack!

Även ett tack till andra lärare på programmet och kurskamrater som under utbildningens gång har gjort dessa tre år på Malmö Universitet lärorika, roliga och intressanta. Vi är nu redo att möta arbetslivet med de kunskaper vi tillförskaffat oss!

Ludvig:

Ett stort tack till dig Emelie för att du ville skriva det här arbetet ihop med mig. Du är väldigt noggrann och ordningsam med det du gör, och jag tycker att vi har kompletterat varandra bra med våra olika egenskaper under arbetets gång. Det har gått lite upp och ner, men vi har ändå nått vårt mål med att lämna in en färdig uppsats vilket jag är väldigt stolt över.

Tack till vänner och familj för att ni stöttat mig under arbetets gång och särskilt när det varit perioder som känts extra krävande.

Avslutningsvis vill jag tacka mig själv! Att jag valde för närmare tre år sedan att söka in till den här utbildningen långt från min hemort. Jag är väldigt glad över det beslutet för jag har lärt mig mycket under dessa åren och lärt känna fantastiska människor.

Emelie:

Jag vill först och främst tacka dig, Ludvig, som ställde mig frågan bara ett par veckor in i utbildningen om jag ville skriva examensarbetet tillsammans med dig. Under dessa veckor har vi svävat mellan hopp och förtvivlan men vi har även peppat varandra för att kämpa vidare och att inte ge upp. Vi har tillåtit varandra att ha mindre produktiva dagar för att återkomma med mer kraft än innan. Det har varit en ära, tack!

Jag vill också tacka min familj för att ni har haft överseende med min mentala frånvaro under veckorna som examensarbetet har skrivits.

Slutligen vill jag tacka mig själv! Jag är äntligen i mål och känner en stolthet över vad jag har åstadkommit för mig själv.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning.....	6
Problemformulering.....	7
Syfte.....	8
Forskningsfrågor.....	8
Bakgrund.....	8
Autism.....	8
Barnets rätt till delaktighet och lek.....	9
Djurassisterade Interventioner (AAI).....	9
Teori.....	10
Delaktighet.....	10
Problemskapande beteende.....	13
Metod.....	14
Identifiera forskningsfrågan.....	14
Identifiera relevanta studier.....	14
Urval av artiklar.....	15
Kartläggning av artiklar.....	15
Sammanställa, sammanfatta och rapportera resultaten.....	15
Etiska överväganden.....	15
Studiens validitet och reliabilitet.....	16
Resultat och analys.....	17
Hundens betydelse för barnet.....	17
Utveckling av sociala interaktioner.....	18
Vänskap.....	21
Lekens betydelse.....	23
Ensamhet.....	23
Isolering.....	25
Stressreducering.....	27
Hundens betydelse för familjen.....	28
Diskussion.....	29
Resultatdiskussion.....	29
Sociala interaktioner.....	29
Vänskap.....	31
Ensamhet.....	33
Isolering.....	33
Stressreducering.....	34
Vidare forskning.....	34
Implikationer för praktiken.....	36
Studiens begränsningar.....	37
Slutsats.....	38
Referenser.....	39
Bilaga 1.....	42

INLEDNING

Vänskap fyller en mängd olika funktioner under barnets uppväxt och ses som ett av de mest grundläggande behoven under en människas livstid. Även fast barn med autism ställs inför utmaningar i sociala relationer säger barnet att det har en önskan om vänskapliga relationer (Mendelson, Gates & Lerner, 2016). Barnen som deltagit i studien av Mendelson, Gates och Lerner (2016) nämner att vänskap är en av de viktigaste sakerna i deras liv. Författarna belyser också att begränsningen av vänner i barndomen kan ha en negativ inverkan som exempelvis ensamhet och depression som kan sträcka sig in i vuxenlivet. Svårigheterna för att skapa vänskapsrelationer är även något som tas upp i en studie av Lisk et al. (2023). De har intervjuat föräldrar till barn med autism som uttrycker att vänskap inte är något som dessa barn har. Några av utmaningarna för ett barn med autism är att förstå kroppsspråk, socialt samspel och att ingå i relationer, dels i utvecklingen av dem, men också i underhållet av relationerna. De flesta barn med autismspektrumstörning upplever svårigheter med vänskapliga relationer, och husdjur kan då istället vara ett sällskap för att minska känslan av ensamhet eller utanförskap (Ibid.).

Beavers, Fleming och Shahidullah (2023) belyser att djurassisterade aktiviteter ses som en framgångsrik terapiform för att bidra till barn med autisms utveckling inom ökade sociala interaktioner men också inom ökad empati och ökad kommunikation. Dahlgren (2019) skriver att barn med autism har svårigheter och utmaningar med sociala kontakter och interaktioner. Att ha förståelse för sociala kontakter och interaktioner kan ses som fördelaktigt när människan ska knyta kontakter och binda vänskap med andra människor. Har ett barn begränsningar i dessa förmågor och dessutom eventuellt har en begränsning med kommunikationen, vilket kan ses som vanligt förekommande hos barn med autism, kan det innebära ett hinder för barnet att skapa relationer och för att vara delaktig. Byström (2020) visade i sin kliniska studie att djur bidrar med fördelaktiga förutsättningar för utvecklingen hos barn med autism men påpekar också att det saknas forskning som preciseras ingående på vilket sätt eller hur utvecklingen har visats sig.

Husdjur, exempelvis hundar, har historiskt sett enligt Catala et al. (2018) utvecklat förmågan gällande att uppfatta och tolka mänskliga signaler och uttryck. Catala et al. (2018) skriver att djur, specifikt hundar, har utvecklat en förmåga för att underlätta utvecklingen av vissa kognitiva förmågor hos människor som exempelvis att motivera till självkontroll genom att kontrollera impulser. Författarna skriver att hundar kan läsa av människors känslomässiga uttryck, signaler och ansiktsuttryck vilket kan vara en fördel i skapandet av vänskapliga relationer där samspelet och förståelsen mellan människor är avgörande (Ibid.). Hundens stöttning med att hjälpa barnet att läsa av signaler och uttryck kan vara fördelaktigt för barnet när barnet ska skapa nya relationer. Hunden kan vara ett stöd i skapandet och bibehållandet av relationer med andra genom att med sin närvaro lugna barnet och stötta barnet med att kontrollera sina impulser. Capela e Silva et al. (2024) skriver i sin artikel att relationen mellan människor och djur påverkar såväl den fysiska och mentala hälsan som det emotionella och sociala välbefinnandet. Hundar kan bidra till stressreducering, ökad och förbättrad livskvalitet och ökning av sociala interaktioner (Ibid.).

Även fast önskan om vänner och delaktighet är stor hos barn med autism visar forskning att barn med autism saknar vänskapliga relationer eller att de har

svårigheter att skapa och bibehålla dem (Lisk et al., 2023; Mendelson, Gates & Lerner, 2016). Enligt artikel 23 i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (SFS 2018:1197) bör barn med funktionsnedsättning få möjlighet att vara delaktiga, i artikel 31 i samma konvention skrivs det att barn ska få tillgång till lek, fritid och möjligheten att delta i aktiviteter. Därav är det intressant att undersöka om djurassisterade aktiviteter kan inverka positivt på utvecklingen av delaktighet och vänskapliga relationer för barn med autism. Vänskap i tidigt ålder ses som ett grundläggande behov för barnets utveckling, genom lek tillsammans med vänner kan barnet utveckla förmågor som exempelvis turtagning och att läsa av emotionella situationer (Lisk et al., 2023).

Vår studie undersöker det befintliga kunskapsläget av hundars betydelse i arbetet med djurassisterade aktiviteter för utvecklingen av delaktighet och vänskapliga relationer för barn med autism. Utifrån fokuset som studien har kommer teorin om delaktighet av Shier (2001) att tillämpas och fungera som ett analytiskt ramverk, begreppet problemskapande beteende med utgångspunkt från Bo Hejlskov Elvén (2009) används för att få en större förståelse för barn med autisms begränsningar, främst med den kommunikativa förmågan. Vald teori och begrepp upplevs kunna bidra med en bredare och djupare förståelse avseende på vilket sätt barnets deltagande återspeglar sig i interpersonella sammanhang. Dessutom kan teorin och begreppet identifiera möjliga faktorer som kan gynna alternativt försvåra delaktigheten. Detta kan ses som särskilt relevant att understryka i förhållande till barn med autism eftersom det framkommit i tidigare forskning (Lisk et al., 2023; Mendelson, Gates & Lerner, 2016) att dessa barn kan möta på viss problematik i sociala interaktioner och i etableringen av relationer. Användandet av teorin om delaktighet kan ses som en grundförutsättning för att kunna analysera på vilket sätt djurassisterade aktiviteter kan vara bidragande, med avsikten att stödja de möjligheter barnet har till delaktighet samt främjandet av vänskapliga relationer. Begreppet problemskapande beteende kan användas för att förtydliga de svårigheter barnet med autism kan ställas inför kopplat till den kommunikativa förmågan.

Problemformulering

Även fast önskan om vänner och delaktighet är stor hos barn med autism visar forskning att barn med autism saknar vänskapliga relationer eller att de har svårigheter att skapa och bibehålla dem (Lisk et al., 2023; Mendelson, Gates & Lerner, 2016).

Hundar kan vara en möjlig länk för att kunna utveckla delaktighet och vänskapliga relationer, därför finns det ett behov av att undersöka närmare vilken möjlighet djurassisterade aktiviteter har för att främja utvecklingen av delaktighet och vänskapliga relationer hos barn med autism. Samtidigt är det inte tillräckligt tydliggjort på vilket sätt djurassisterade aktiviteter är bidragande till barnets utveckling av delaktighet och i skapandet av vänskapliga relationer, eller i vilken utsträckning. Detta eftersom tidigare forskning (Lisk et al., 2023; Mendelson, Gates & Lerner, 2016) inom fältet visar att det finns en variation i hur djurassisterade aktiviteter är bidragande till delaktighet och skapandet av relationer men det saknas en samstämmig bild gällande insatsen. Följaktligen bekräftas att befintlig kunskap behöver sammanställas för att möjliggöra undersökning av det som avses undersökas och sedan redovisa det för att vidare kunna finna svar på syftet med studien.

Utifrån det befintliga kunskapsläget vill vi därför undersöka vilken inverkan djurassisterade aktiviteter har i skapandet av vänskapliga relationer och för ökandet av delaktighet för barn med autism.

Syfte

Syftet är att studera kunskapsläget om djurs betydelse för barn med autism när det gäller utvecklingen av delaktighet och vänskapliga relationer i djurassisterade aktiviteter.

Forskningsfrågor

- Hur diskuteras djurassisterade aktiviteter när det gäller utvecklingen av delaktighet hos barn med autism?
- Hur diskuteras djurassisterade aktiviteter när det gäller vänskapliga relationer för barn med autism?

BAKGRUND

Inledningsvis behöver autism och dess problematik som diagnosen för med sig förklaras för att kunna förstå problematiken i relation till syftet. Artiklar från Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (SFS 2018:1197) presenteras eftersom de kan upplevas relevanta att nämna då studien tar utgångspunkt i en målgrupp med barn. Artiklarna kan också ses som nämnvärda eftersom de berör barnets rättigheter till delaktighet. Det ges även en kort beskrivning gällande innebörden av djurassisterade aktiviteter som anses relevant att lyfta i relation till syftet för denna studie.

Autism

Autism är en neurologisk utvecklingsstörning som innebär svårigheter för barnet, bland annat med att knyta sociala kontakter. Barn med autism visar även en begränsning i sociala interaktioner och i emotionellt engagemang tillsammans med andra (Manzo et al., 2025). Dahlgren (2019) belyser att barn med autism har svårigheter med kognitiva funktioner som Theory of mind, central koherens och exekutiva funktioner. Theory of mind handlar om förmågan att förstå att andra människor än en själv har egna tankar, upplevelser och avsikter som är annorlunda än ens egna. Central koherens handlar om förmågan att se helheten och förmågan att sortera bort onödiga detaljer och exekutiva funktioner handlar om förmågan en människa har för att styra och anpassa sitt eget beteende (Ibid.). De kognitiva funktionerna som Dahlgren (2019) nämner kan ha en stor betydelse när människan ska knyta sociala band. Att ha förståelse för exempelvis en annan människas känslor eller handlingar kan vara en utgångspunkt för att bygga relationer, men även att anpassa sitt eget beteende för att bli accepterad i en relation kan vara av vikt. Begränsningarna i dessa kognitiva funktioner kan försvåra för ett barn att bli socialt accepterad, att känna tillhörighet och att vara delaktig.

De svårigheter som nämns ovan visar på att det finns en särskild relevans till att undersöka vad det kan finnas för valmöjligheter till utvecklingen av vänskapliga relationer och delaktighet hos barn med autism. När det gäller djurassisterade aktiviteter som insats har det i tidigare forskning (Beavers, Fleming & Shahidullah, 2023) lyfts fram som ett bidragande stöd vars syfte är att underlätta den sociala interaktionen i vissa sammanhang, därigenom att hundar kan fungera som en brygga av social karaktär eller rentav minska präglandet av krav som kan

förekomma i sociala situationer. Med detta som bakgrund kan det ses som betydelsefullt att studera det befintliga kunskapsläget gällande vilken betydelse hundar kan ha, när det gäller utvecklingen av vänskapliga relationer och delaktighet hos målgruppen barn med autism vilket är syftet med denna studie.

Barnets rätt till delaktighet och lek

Enligt artikel 23 i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (SFS 2018:1197) bör ett barn med vare sig fysisk eller psykisk funktionsnedsättning få möjligheten att leva och njuta av ett värdigt och anständigt liv, med förhållanden som säkerställer detta och gör att barnet får möjlighet till ett aktivt deltagande i samhället. Samma konvention anger i artikel 31 att samtliga barn ska tilldelas rättigheten till att få leka, vila och ha en fritid som är anpassad till dennes ålder. Alla barn ska också få likvärdiga och lämpliga möjligheter för att få delta i dessa aktiviteter. De två ovan nämnda artiklarna kan därför ses som förutsättningar för den sociala utvecklingen hos barnet och därmed en central aspekt för att tillgodose barnets grundläggande behov men också för att främja fysisk och psykisk hälsa. Däremot finns det en detalj som bör uppmärksammas. Artikel 23 inleds med ordet *bör* medan artikel 31 inleds med ordet *ska*. Den skillnaden är av stor vikt då det ena ordet kan tolkas som en rekommendation medan det andra ordet inte är förhandlingsbart. Däremot bör inte den ena artikeln väga tyngre än den andra sett ur ett barnperspektiv där målet med konventionen är att tillgodose barnets rättigheter.

Även om dessa ovannämnda rättigheter finns och är stiftade i konventionen påvisar Dahlgren (2019), att barn med autism kan ha svårigheter med den sociala interaktionen och skapandet av vänskapliga relationer. Vidare innebär detta att barnets möjligheter till att fullt ut kunna delta i leksammanhang och socialt sätt i andra situationer riskerar att inte fullt ut tillgodoses i praktiken. Med detta som bakgrund kan det ses särskilt relevant med en undersökning kring möjliga insatser vars avsikt är att bidra i stödandet av nämnda rättigheter. För att främja barnets rättigheter kan en insats vara djurassisterade aktiviteter, eftersom det framkommit i artiklar (Beavers, Fleming & Shahidullah, 2023; Catala et al., 2018) att en sådan insats har kunnat understödja delaktighet och social interaktion. Följaktligen anses det vara betydelsefullt att fördjupa sig i det aktuella kunskapsläget om vilken betydelse djur har i delaktigheten hos barn och i deras vänskapsrelationer inom denna kontext baserat på studiens syfte.

Djurassisterade Interventioner (AAI)

Hundar, specifikt, används inom animal assisted intervention (AAI), som står för djurassisterade interventioner. Djurassisterade interventioner utförs av kvalificerade yrkespersoner med stöd av hundar för att ge terapeutiskt stöd till människor med nedsatta förmågor (Dixon, Jones & Green, 2025). International Association of Human-Animal Interaction Organizations (2018) beskriver djurassisterade interventioner som en djurunderstödd insats inom fält som omsorg, utbildning, sjukvård eller i hemmet, vars syfte är att fungera som en strukturerad och fokuserad insats för att hjälpa människor att uppnå välmående och vilja att lära. Interventionerna fungerar som ett paraplybegrepp för tre andra former av djurassisterade interventioner. Den ena är djurunderstödd terapi, som vårdpersonal använder inom rehabilitering eller behandling. Vidare finns djurunderstödd pedagogik som tillämpas inom lärande eller undervisning. Avslutningsvis finns också djurassisterade aktiviteter som till skillnad från de andra innefattar informella aktiviteter med djur vars syfte är att uppnå välbefinnande genom glädje

eller infinna ett lugn. Det finns därmed ingen behandlingsplan eller mål att uppnå för djurassisterade aktiviteter (Ibid.).

Indelningen av djurassisterade interventioner anses vara särskilt relevanta att ha i beaktning i förhållande till det syfte som studien har. Eftersom de olika typerna av interventioner är utformade på åtskilda sätt när det gäller exempelvis vad de har för mål att uppnå, dess struktur och tillvägagångssätt för genomförandet av interventionen. Om detta inte beaktas riskerar det att ge en inverkan på vilket sätt eller i vilken grad hunden egentligen är en bidragande faktor hos barn med autism, när det handlar om att stödja utvecklingen och bibehållandet av delaktighet och vänskapliga relationer. I studien kommer vi att använda oss av djurassisterad aktivitet, då denna form av intervention faller logiskt och relevant i undersökandet av syftet och svar på våra forskningsfrågor.

TEORETISKA PERSPEKTIV

Vi har använt delaktighetsmodellen av Shier (2001) som en teoretisk utgångspunkt. Vanligtvis tillämpas modellen inom organisationer som skola eller andra verksamheter med syftet att studera vilka möjligheter barn har till inflytande. Vi kommer i denna studie använda modellen till att analysera detta närmare på individnivå, med det menas vilka egna möjligheter det enskilda barnet har till delaktighet i sociala sammanhang och att uttrycka sig. Därav upplevs modellen relevant för vårt syfte.

Vi har också inspirerats av Bo Hejlskov Elvéns (2009) problemskapande beteende som ett analytiskt perspektiv för att få en bredare och djupare förståelse i analysen. Detta för att problematisera barnets begränsningar i den kommunikativa förståelsen vilket kan försvåra möjligheter till delaktighet och skapandet av vänskapliga relationer.

Delaktighet

Med avsikten att öka barnets delaktighet i att fatta beslut har en ny modell tagits fram i enlighet med vad som anges i artikel 12.1 framtagen av FN:s konvention gällande rättigheter som barnet har. Modellen är främst till för att vuxna ska använda den med syftet att bilda förutsättningar för barnets delaktighet och uppfylla det som nämns i artikel 12. Artikel 12.1 nämner inte minst att samtliga barn har rätt att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör dem själva. Artikeln valdes av FN då den anses vara en av de mest centrala och genomgripande artiklarna i konventionen om barnets rättigheter som FN tagit fram. Detta eftersom det möjliggör barnets rätt att säga vad de tycker och vara med i att påverka beslut. Artikeln blev också vald på grund av att inte tillräckligt hänsyn tagits till den i barnets liv och att den brutits mot. Därmed ska följandet av artikel 12 bli mer prioriterad men också artikel 3 som handlar om att fokusera på barnets bästa. När det gäller barnets delaktighet har barnkonventionens intresse ökat för delaktighetsstegen gjord av Hart, som vidare blivit sedd att vara en mycket betydelsefull modell att följa inom området som rör barnets delaktighet. Vidare har Shier tagit fram en ersättningsmodell som tar utgångspunkt ur fem nivåer för att möjliggöra delaktighet i praktiken (Shier, 2001).

Modellen är uppdelad i fem olika nivåer när det gäller barnens delaktighet som presenteras nedan.

1. Barn blir lyssnade till
2. Barn får stöd för att uttrycka sina åsikter och synpunkter
3. Barns åsikter och synpunkter beaktas
4. Barn involveras i beslutsfattande processer
5. Barn delar inflytande och ansvar över beslutsfattande

Shier, 2001 s.4

Den första nivån i modellen som har framtagits av Shier (2001) handlar följaktligen om att barn blir lyssnade på när de själva tar initiativ. Ansvaret hos vuxna är att lyssna uppmärksamt och genuint vid de tillfällen när barnet uttrycker en åsikt. En avgörande begränsning är att det inte förekommer några aktiva eller organiserade försök att ta reda på om åsikter finns hos barnet. Ifall barnet inte uttrycker sig anses det inte heller finnas någon åsikt. Utöver detta finns en förekommande uppfattning som hävdar att barnet inte vill medverka i beslut, vilket inte fullt ut stämmer då vissa barn vill det. De vill ha större möjlighet till inflytande när tillfälle ges (Ibid.).

Andra nivån i Shiers (2001) modell berör barns aktiva val att inte uttrycka åsikterna som de har på grund av olika anledningar. Det kan handla om blyghet, tillitsproblem, mindre goda erfarenheter eller kommunikationssvårigheter. Exempelvis kan barnet vid ett tillfälle uttryckt sig men den vuxna har inte lyssnat eller att det inte har gett något resultat att uttrycka sig. Vuxnas ansvar i detta fall är att vara positiv, stöttande och aktivt uppmuntra barnets möjligheter till delaktighet (Ibid.). Således handlar denna nivå om att vuxna inte endast ska lyssna, utan i synnerhet aktivt engagera sig i att barnets åsikter belyses vilket skiljer sig från första nivån.

I den tredje nivån understryker Shier (2001) att barns åsikter inte endast ska begäras utan de måste också beaktas med allvar och sedan vägas in i beslut som ska fattas. Denna nivå är betydelsefull eftersom de åsikter som barnet har i själva verket ger en inverkan på beslutsfattandet, medan i nivå 2 där åsikterna endast samlas in. I enlighet med barnkonventionen är detta en rättighet, samtliga barn ska få sina åsikter tagna på allvar. Däremot kan åsikterna tilldelas varierande betydelse beroende på barnets ålder och mognad. En central aspekt att poängtera i sammanhanget är att detta betyder inte att barn i alla lägen får det som de vill, istället är åsikterna som framförs en central variabel bland flera andra. Trots att barnkonventionen inte uttryckligen säger att återkoppling är en nödvändighet belyses det ändå av vikt att göra, och då i synnerhet när ett önskemål från barnet inte följs (Ibid.).

Centralt för den fjärde nivån är att barnet inte endast får säga vad de tycker utan de är också med i beslutsfattandet (Shier, 2001). I tidigare nivåer har barnet enbart gett sina åsikter medan de vuxna har tagit beslutet. Det är först nu i den fjärde nivån som barnet verkligen är med i beslutsprocessen och därmed får inflytande och makt. Kontrasten är således stor från att endast bli lyssnad till att vara med när beslut ska fattas, men en central poäng är att vuxna ändå har det slutliga beslutet och kan således ge inverkan på hur utfallet blir. Även här är det inte ett krav från barnkonventionens sida, men det bedöms ändå föra med sig omfattande fördelar att göra på detta sätt. Fördelarna anses vara att beslut blir av bättre kvalitet, barnet

tilldelas ansvar och får förhöjd självförtroende, demokratin stärks men också känslan av delaktighet (Ibid.).

Avslutningsvis kommer den femte nivån i Shiers (2001) delaktighetsmodell. Till skillnad från nivå fyra får barnet här verkligt inflytande och är inte endast längre en deltagande i processen. Inom denna nivå förutsätter det att vuxna aktivt tilldelar makt till barnet. Både den vuxne och barnet har därmed makt men de är också tillsammans ansvariga för beslut som tas och deras konsekvenser som kan medföras. Däremot ska det ske med särskild hänsyn till den vilja och mognad som barnet besitter tillsammans med att den vuxne ger stöd. Det finns både negativa risker och vinster med denna nivå samtidigt som vinsterna med utveckling, delaktighet och ansvarstagande anses överväga riskerna (Ibid.).

Relaterat till studiens syfte är modellen relevant då den ger förutsättningar att undersöka i vilken omfattning barn blir tilldelade möjligheter till delaktighet i diverse sociala sammanhang, exempelvis inom djurassisterade aktiviteter. Eftersom studiens syfte berör barn med autism som kan inneha sociala och kommunikativa svårigheter blir det av särskild vikt och relevant att studera, hur och på vilket sätt vuxna ger de rätta förutsättningarna för att barnet ska uppnå delaktighet. Vald modell av Shier (2001) kommer att bli tillämpat som ett analytiskt verktyg för att undersöka närmare om nivåerna av delaktighet uppfylls i det empiriska materialet som vi har valt ut. För att konkretisera och tydliggöra kommer vi i vår analys att undersöka om samt på vilket sätt barnet tilldelas möjligheten att uttrycka sina åsikter, blir hörda, ges möjlighet till deltagande i beslut som ska fattas och aktiviteter som ska genomföras. Till exempel kan tillfällen när barnet interagerar ihop med eller genom hunden bli sett som ett stöd för barnet att våga uttrycka sina åsikter och ta initiativ för att inleda vänskapliga relationer. Samtidigt som andra situationer också kan inträffa där barnet istället ges möjlighet till att ta ansvar, genom omvårdnad av hunden som i sin tur gör barnet delaktigt på ett annat sätt.

Med hjälp av modellen blir det dessutom möjligt att synliggöra vad vuxna eller föräldrar har för roll eller snarare betydelse i vad som möjliggör alternativt begränsar barnets möjligheter till delaktighet. Det handlar därmed inte endast om att använda modellen som ett verktyg till att analysera barnets agerande specifikt, utan också synliggöra de omgivande förutsättningar och strukturer som finns omkring barnet.

Värt att poängtera är att det i detta sammanhang kan finnas enstaka begränsningar med användandet av modellen eftersom den inte i tillräcklig grad tar specifika förutsättningar i beaktande som barn med autism kan ha, till exempel problematik inom den verbala kommunikationen. Konsekvensen av detta kan bli att en del uttryck för delaktighet som exempelvis kroppsspråk eller övriga icke-verbala uttryck som mimik och tonfall inte blir uppmärksammade då de hamnar utanför modellens gränser. Det som framgår i nivå 4 "Barn involveras i beslutsfattande processer" och 5 "Barn delar inflytande och ansvar över beslutsfattande" har varit svårt att uppmärksamma när empirin har analyserats för att inga konkreta exempel har beskrivits. Därför används också begreppet problemskapande beteende av Hejlskov Elven (2009) som en kompletterande teoretisk utgångspunkt för att belysa det som modellen inte gör.

Problemskapande beteende

Enligt psykologen och författaren Bo Hejlskov Elvén (2009) är problemskapande beteende ett återkommande beteende för barn som har en autistisk diagnos. Problemskapande beteende kan enligt Hejlskov Elvén (2009) ses som ett resultat av kravfyllda och stressbildade situationer som barnet upplever. Problemskapande beteende kan visa sig på olika sätt från människa till människa, hur beteendet kan visa sig kan exempelvis vara att barnet slåss, bits, rivs men också att barnet försöker fly från föräldrarna i olika situationer. Föräldrar till barn med autism kan uppleva dessa beteende som problematiska att hantera, förebygga eller avvärja och därför ses det som ett problemskapande beteende (Ibid.). Kravfaktorer som Hejlskov Elvén (2009) nämner är exempelvis krav på att förstå sammanhang, krav på att göra sig förstådd, krav på uthållighet och flexibilitet.

Krav på förståelse av sammanhang innebär att det finns förväntningar på att en människa ska förstå konsekvenserna av sina egna handlingar. Krav på att göra sig förstådd innebär att en människa har en kommunikativ förmåga, för att ha möjlighet att förmedla känslor och behov. Krav på uthållighet innebär att människan har förmågan att vänta, vilket ofta är en svårighet för barn med autismdiagnos. Likaså när det handlar om kravet på flexibilitet. Att vara spontan och att anpassa sig i nya situationer kan innebära en svårighet för ett barn med autism (Hejlskov Elvén, 2009). Att hantera ett problemskapande beteende ligger enligt Hejlskov Elvén (2009) på föräldrarnas ansvar. Författaren menar att beteendet som barnet visar, inte behöver vara ett problem för barnet utan att det är föräldrar som har ett problem i att hantera situationen som pågår och ansvaret i att lösa situationen ligger således på föräldrarna.

För att minska ett problemskapande beteende föreslår Hejlskov Elvén (2009) bland annat att föräldrar kan använda sig av kravanpassning. Kravanpassning innebär att inte för många krav ska ställas på barnet samtidigt. Exempelvis att be barnet att gå på toaletten och borsta tänderna. Dessa instruktioner kan bli problematiskt för barnet att sortera och hantera, hade barnet istället fått instruktionerna en åt gången, där barnet utför ett moment innan nästa moment presenteras, hade barnet möjligen klarat av att utföra momenten. Vad barnet klarar av att utföra handlar ofta om barnets dagsform, menar författaren. Det finns krav som barnet klarar av att utföra på egen hand idag men som barnet behöver stöd i för att klara av i morgon (Ibid.). Detta kan innebära en balansgång som föräldrar behöver hantera för att stödja barnet i att minska problemskapande beteende men också för att öka barnets känsla av självständighet och delaktighet. Genom att lyckas kan barnet känna stolthet och motivation till att utföra moment i framtiden.

Begreppet problemskapande beteende anses relevant att använda kopplat till studiens syfte och forskningsfrågor, då barn med autistisk diagnos ofta har begränsningar med den kommunikativa förmågan. Dessutom med förståelsen av sammanhang (Dahlgren, 2019), vilket anses vara en bidragande faktor till ökade stressfulla situationer som kan resultera i ett beteende som blir problemfyllt och svårt för föräldrar att hantera. Problemskapande beteende kan även ha som konsekvens att barnet mister möjligheten till delaktighet eller vänskapliga relationer.

METOD

Studien är designad som en litteraturstudie i form av scoping study. Scoping study innebär undersökning av tidigare forskning inom det utvalda området, för att analysera och sammanställa gemensamma centrala begrepp i materialet och för att finna kunskapsluckor i det beforskade området (Arksey & O'Malley, 2005).

Scoping study kan ses som en lämplig metod för att söka svar på vårt syfte och våra forskningsfrågor, då ämnet är brett beforskat sedan innan därmed har vi ett stort underlag för att genomföra vår undersökning. Vi kommer att använda oss av Arksey och O'Malleys (2005) ramverk för att förklara tillvägagångssättet för vår scoping study, ramverket består av sex steg varav fem är obligatoriska som presenteras i underrubrikerna nedan.

Identifiera forskningsfrågan

Vi ville göra en studie som handlade om djur. För att precisera syftet och forskningsfrågorna med avsikten att det blev relevant för vår utbildning, valde vi att undersöka hur djurs närvaro kan påverka utvecklingen av delaktighet och vänskapliga relationer hos barn med autism. När vi hade läst materialet utvidgade sig intresset för att undersöka om djur, även kan ha en positiv inverkan i skapandet av vänskapliga relationer för barn med autism. Vi anser att ämnet är centralt och relevant eftersom det finns fördomar kring att barn med autism inte har förmågan att ha eller skapa vänner (Lisk et al., 2023).

Det är centralt att forskningsfrågorna är tydliga och stämmer in med syftet till studien (Arksey & O'Malley, 2005), vi behövde omformulera frågorna för att de skulle bli tydliga och för att de skulle få en tydlig koppling till vårt syfte.

Identifiera relevanta studier

För att ta del av tidigare forskning för att kunna samla in och utvärdera material skriver Arksey och O'Malley (2005) att flera olika databaser ska användas för att söka empiri. Vi har bland annat använt oss av databaser som exempelvis *MEDLINE* och *PubMed* som innehåller vetenskapliga artiklar inom bland annat medicin och omvårdnad. *PsyInfo* innehåller artiklar inom det psykologiska området medan *ScienceDirect* har vetenskapliga artiklar inom biologi och medicin. *Scopus* är en databas som innehåller vetenskapliga artiklar men också konferensbidrag och bokkapitel inom områden som psykologi, medicin och omvårdnad. I tillgängliga sökmotorer och databaser har vi använt både svenska och engelska termer för att söka fram relevanta artiklar för vårt område. De sökord vi använde oss av för att få fram användbara artiklar var *children*, *autism*, *animals*, *AAI*, *disability*, *rehabilitation*, *friends* och *friendship*. Vi använde sökorden i olika kombinationer i olika databaser och fick fram många artiklar som var användbara. De artiklar som vi valde att läsa mer ingående var artiklar som hade orden *autism*, *children*, *AAI*, *friends*, *friendship* eller *animall/animals* i rubriken eller i abstraktet. Fullständig redovisning av sökningar finns i bilaga 1. Få studier var skrivna på svenska och vi valde att endast använda studier skrivna på engelska för att vi skulle närma oss det önskvärda materialet. Vi använde oss av artiklar som var peer-reviewed för att säkerställa att det var vetenskapliga artiklar av hög kvalitet. I en del artiklar som vi läste valde vi också att söka vidare på de referenser som nämns i artiklarna. En del av dem gav värdefull information som vi kunde använda oss av.

Urval av artiklar

Eftersom syftet med vår studie är att studera kunskapsläget om hundens betydelse för barn med autism, deras utveckling av delaktighet och vänskapliga relationer i djurassisterade aktiviteter, valde vi att läsa artiklar som även innehöll andra sjukdomar eller diagnoser i rubriken. Detta val gjorde vi för att det fanns information i abstraktet som vi ansåg kunde vara av vikt för vår undersökning. Artiklar som vi kände oss osäkra på, läste vi abstrakten och bestämde därefter om vi skulle gå vidare med artikeln. I de artiklar där abstrakten inte var tillräckligt informationsgivande om helheten av innehållet i artikeln, behövde vi, som Arksey och O'Malley (2005) skriver, läsa hela artikeln för att ta ett beslut om relevans. Vi valde att söka artiklar skrivna från år 2016 fram tills idag för att få fram färskast studier. Det fanns många utgivna artiklar vilket innebär att området är väl beforskat.

De artiklar vi sökt fram som vi ansåg var relevanta har vi båda tagit del av. Vi har läst materialet och sedan gemensamt diskuterat hur vi har tolkat dem. Detta gjorde att vi kunde diskutera artiklar som vi förstått olika, utbyta tolkningar och förståelse vilket har varit givande i ämnet.

Kartläggning av artiklar

Vi har noggrant och upprepade gånger läst igenom våra insamlade artiklar som vi använder oss av för att besvara våra forskningsfrågor. En noggrann analys av insamlat material är något som Arksey och O'Malley (2005) skriver i sin artikel ska göras vid genomförandet av en scoping study.

Vi har läst gemensamma artiklar men vi har också läst artiklar var för sig. Detta för att använda tiden effektivt och kunna läsa och samla användbar information från de allra flesta användbara artiklar som gick. Under arbetets gång har artiklar som vi trodde var användbara exkluderats medan artiklar som vi inte trodde skulle ge oss någon relevant information lagts till. Gemensamma teman som har framkommit när vi har läst igenom materialet är utveckling i *sociala interaktioner*, *vänskap*, *ensamhet*, *isolering*, *stressreducering*.

Sammanställa, sammanfatta och rapportera resultaten

Det femte steget handlar enligt Arksey och O'Malley (2005) om att sammanställa, sammanfatta och att rapportera resultaten vi har fått fram genom den genomgångna empirin. Genom att sammanfatta empirin har vi uppmärksammat gemensamma områden, teman, som nämnts ovan. De teman som vi har uppmärksammat och utgått ifrån har i artiklarna beskrivs ur olika aspekter och perspektiv, i delen som heter resultat och analys kommer vi att mer ingående presentera de olika teman och dess innebörd för barn med autism.

Vi har också uppmärksammat frågetecken som vi anser att det hade behövt forskas mer kring, detta kommer att diskuteras under rubriken diskussion.

Etiska överväganden

Undersökningen som har gjorts i detta examensarbete är en scoping study, vars syfte är att utreda kunskapsläget, fördjupa en känd insats och utvidga kunskapen inom området. Detta görs genom att kartlägga den nuvarande vetenskapliga forskningen med utgångspunkt i ett särskilt avgränsat forskningsområde som har relevans för syftet och forskningsfrågorna (Arksey & O'Malley, 2005). Eftersom metoden är en scoping study studeras litteratur och vi har ingen direkt

kommunikation med deltagare. Följaktligen tilldelas vi inte känslig information och kan därmed varken utsätta en enskild deltagare eller grupp för påverkan eller obehag (Vetenskapsrådet, 2024).

Vi har genomgående i arbetet försökt återberätta det som framkommit i källorna utan att innehållet och betydelsen har förändrats alltför mycket från sin ursprungliga form. Vid vissa tillfällen har det varit problematiskt att återberätta det som en källa har beskrivit utan att innebörden har förändrats för mycket och då har citationstecken använts. Vidare har samtliga källor hanterats korrekt med hjälp av referenshantering (Bryman, 2018).

Studiens validitet och reliabilitet

Med syfte att tillförsäkra studiens trovärdighet och kvalitet tillämpas och beskrivs begreppen validitet och reliabilitet i denna del av arbetet som Bryman (2018) redogör för. Begreppen kan ses som centrala att belysa inom fältet för vetenskaplig forskning då det kan användas som en säkerhet för att studiens tillvägagångssätt förhåller sig korrekt. Begreppen kan vid en första anblick upplevas lika men har några olikheter i synnerhet när mått ska bedömas inom olika begrepp. Validiteten i en kvalitativ studie berör och handlar om de resultat som framkommit kan anses vara trovärdiga i förhållande till det som studien har för avsikt att undersöka. Medan reliabiliteten behandlar huruvida exempelvis en metod tar mått på det som faktiskt ska mätas. Däremot i detta fall och när det gäller kvalitativa studier generellt sätt är inte det huvudsakliga fokuset på mätningen i sig. Istället avser reliabiliteten i ett sådant här fall att de som genomfört studien tydligt redovisat hur tillvägagångssättet har sett ut under processens gång, att varje steg är väl beskrivet. Vidare är det en central aspekt att ha i beaktning för att externa ska kunna inbringa förståelse för på vilket sätt studiens resultat har framkommit. Dessutom för att ge möjligheten till utomstående att få kunskap och kännedom kring hur en process i en studie utformas ifall de vill göra en liknande, vet de hur de ska gå tillväga (Ibid.).

I genomförandet av studien har vi noggrant dokumenterat våra sökningar som framgår i Bilaga 1. I bilagan har vi angett datum för sökningar, vilka sökmotorer och databaser som har använts, använda sökord, använda filter, antalet träffar och antalet använda träffar. Det för att försäkra att studien håller god reliabilitet. Beaktandet och säkerställandet av reliabiliteten är centralt att förhålla sig till när en scoping study genomförs, delvis för att säkerställa resultatens trovärdighet men också för att andra ska kunna genomföra en liknande studie i framtiden med samma förutsättningar. Bryman (2018) nämner några aspekter att förhålla sig till för att uppnå detta. En aspekt är att studien innehåller en metodologi som är noggrann i forskningsprocessen och att inklusionskriterierna som använts är begripliga och stringenta. Vidare är detta centralt för att undvika missar av studier som kan vara centrala för undersökningen, exempelvis förvanskat urval och att trovärdigheten i resultatet blir förminskad.

RESULTAT OCH ANALYS

De teman som identifierats under studiens gång och därmed utgör grunden för resultatet och analysen är utvecklingen av *sociala interaktioner* och begränsningen i *vänskap* med andra barn. I analyserade artiklar framkommer också att *ensamhet* är en återkommande känsla som upplevs och att ensamheten leder till *isolering*. Hundens närvaro har hjälpt barnet med autism och deras familjer till *stressreducering* vilket har visat sig i positiv mening för både barnet och familjemedlemmar där hundens närvaro har möjliggjort att bryta isolering och att öka delaktighet i sociala sammanhang. Nedan redovisas den insamlade empirin kopplat till Shiers (2001) delaktighetsmodell och till begreppet problemskapande beteende som beskrivs av författaren och psykologen Bo Hejlskov Elvén (2009). Delaktighetsmodellen kan ses som en metod för föräldrar att använda för att arbeta med att öka barnets delaktighet och begreppet problemskapande beteende kan ses som en orsak till barnets beteende i relation till situationer. Hejlskov Elvén (2009) ger också tips på alternativa metoder som föräldrar kan använda sig av för att minska barnets problemskapande beteende vilket i längden kan resultera i att barnets möjlighet till delaktighet ökar.

Hundens betydelse för barnet

När människan får fysisk kontakt med hundar bildas liknande känslor av neurologiska reaktioner som om det vore en interpersonell relation. Taktil och kinestetisk perception gör att endorfiner frisätts och gör beteendet och välbefinnandet bättre och behagligare för barnet. Därav förklaras varför beröringen med en hund genom gos och lek ger ett lugn och känslor av glädje samtidigt som det också fungerar lindrande för sorg och ångest (Marszałek, Kasperczyk & Walaszek, 2022).

Möjligheten för barnet med autism att få samma sorts känsla av närhet från en hund som vid interpersonell beröring och kontakt kan tolkas som en betydande faktor i och med att det kan vara lättare för ett barn med autism att integrera med en hund än vad det är att integrera med en annan människa. Om barnet upplever det svårt att integrera med andra människor kan hunden finnas där som en trygg kropp för barnet att luta sig mot i stunder av sorg, rädsla eller när barnet upplever att en situation är svår att förstå och att hantera. I närvaro av hunden har barnen som studerats i Marszałek, Kasperczyk och Walaszeks (2022) artikel fått förutsättningar till att hantera svåra situationer, de har blivit mer delaktiga i aktiviteter men också utvecklats inom personliga områden som exempelvis mentala och motoriska förmågor och känslomässiga situationer. Hundens närvaro kan ha betydelse för barnet när de ska hantera situationer som i vanliga fall skulle upplevas som svåra. Tryggheten som hundens närvaro ger kan öka barnets självkänsla och självförtroende. I tryggheten av hunden kan barnet våga gå utanför sin bekvämlighets- och trygghetszon och pröva nya saker som tidigare upplevts läskiga eller skrämmande. Detta kan förstås som att hunden har en bidragande funktion i form av en stöttande roll i barnets utveckling, vilket i förlängningen kan leda till att rätta förutsättningar för delaktighet i sociala sammanhang ökar.

När det kommer till begreppet problemskapande beteende av Hejlskov Elvén (2009) kan hunden fungera som en faktor vars funktion är att sänka kraven. Vid de tillfällen när barnet upplever mindre stress och förstärkt trygghet kan det finnas en ökande sannolikhet att frustration inte tar sig uttryck genom problemskapande beteenden eller åtminstone i mindre grad. Resultatet av detta kan bli att det

frambringas mer positiva förutsättningar för att kunna delta i sociala interaktioner och aktiviteter orsakat av en större förståelse och acceptans. En aspekt som däremot kan bli problematisk är att hunden ständigt behöver vara närvarande hos barnet för att delaktigheten ska kunna finnas där. Parterna blir därmed beroende av varandras närvaro eller i synnerhet barnet av hundens närvaro.

Hundens närvaro bidrar med större betydelse utöver välbefinnandet hos barnet eftersom den möjliggör förutsättningar för att få ökad delaktighet i olika sociala sammanhang, som kan leda till att utvecklingen av vänskapliga relationer förenklas. När det finns en stabil trygghet och god självkänsla kan det möjliggöra att den sociala interaktionen tillsammans med andra förbättras. Hunden kan ses som en social brygga eftersom det kan upplevas betydligt enklare för barnet att interagera med en hund än en människa. I denna kontext kan hunden förstås som en faktor vars syfte är att möjliggöra delaktighet istället för att framstå som ett rakt uttryck för delaktighet i enlighet med modellen av Shier (2001). Med hjälp att minska de sociala kraven kan det frambringa en situation i barnets värld där det upplevs betydligt enklare att direkt ge uttryck för sina känslor, åsikter och tankar i samtal med hunden. Det som beskrivs här går att förstå i relation till modellen av Shier (2001), nivå 1 "Barn blir lyssnade till" och nivå 2 "Barn får stöd för att uttrycka sina åsikter och synpunkter" och att detta sker genom att interagera med hunden. Funktionen som hunden har är att den blir ett stöd i kommunikationen genom att lyssna och inte ifrågasätta. Hunden kan därmed bidra med att minimera de omgivande kraven som finns i omgivningen och frambringa ett socialt mod till att kommunicera med andra människor.

Däremot kan det samtidigt vara problematiskt eftersom delaktigheten tenderar att bli indirekt då den sker genom hunden istället för i direkta interaktioner med andra människor. Det kan bli delvis problematiskt att med säkerhet fastställa vad som egentligen gör delaktigheten möjlig. Dessutom vad skillnaden är från andra sedvanliga sociala situationer där hundar inte förekommer, men också om det verkligen är reell delaktighet eller om det mer betraktas som en förutsättning för delaktighet när hunden är med i sammanhanget. Samtidigt kan det vara centralt att ha några aspekter i åtanke och beaktning när resultatet analyseras, som att det finns risk för beroende av hundens närvaro för delaktighet och att delaktigheten tenderar att bli situationsbunden.

Utveckling av sociala interaktioner

Sociala interaktioner kan ses som en betydande grund i knytandet av nya kontakter och i skapandet av relationer. Att ha förståelse för och kunna hantera sitt eget beteende kan vara en fördel i skapandet av vänskapsrelationer. Får barnet förståelse för sitt eget beteende och förutsättningar till att hantera eventuella känslostormar och problemskapande beteende kan det innebära att det blir lättare för barnet att knyta kontakter. Kognitiva funktioner som exempelvis ökad koncentration och ökat socialt samspel kan bistå barnet med ytterligare grundläggande aspekter i bildandet av relationer. Utvecklingen i sociala interaktioner hos barnet som hunden kan bidra med kan innebära att barnet får en ökad känsla av delaktighet och förmåga att kunna interagera med andra barn.

Hundens betydelse för barnets utveckling i sociala interaktioner belyses i Beavers, Fleming och Shahidullahs (2023) artikel. Författarna skriver att djurassisterade aktiviteter används för att ge stöd i att hantera emotionella och beteendemässiga problem, kognitiva svårigheter och fysiska symptom. Målet med aktiviteten är att

hunden ska hjälpa barn med autism att öka sin empatiska förmåga, öka kommunikationen och öka barnets sociala interaktioner (Ibid.). De tre utvecklingsområden som Beavers, Fleming och Shahidullah (2023) beskriver kan öka självkänslan hos barnet och i sin tur tron på sig själv och med ökad tro på sig själv vågar barnet interagera med andra. Beavers, Fleming och Shahidullah (2023) belyser att barnets sociala interaktion har ökat med stöd av hundens närvaro, men i artikeln beskrivs endast hur den sociala interaktionen ser ut i samband med att barnet är tillsammans med hunden och inte om interaktioner till andra människor. Barnets sociala interaktion i relation till andra människor kan vara av intresse att undersöka då interaktionen med andra människor kan ses som en central del för att skapa vänskapliga relationer. Har barn begränsningar med social interaktion kan det innebära ett hinder i skapandet av vänskapliga relationer eller i tillgången till ökad delaktighet. Detta eftersom närhet kan vara förekommande i en vänskaplig relation. Det kan exempelvis handla om att sitta nära när barnen tittar på en film, eller att barnen behöver komma överens, vänta på varandra och turas om i en lek.

Att djur har en positiv inverkan på utvecklingen av barnets sociala interaktioner styrks av Valiyamattam et al. (2023). Författarna beskriver att barnet har utvecklats i exempelvis leenden, ljudningar och positivt humör. Ljudet som barnet ger ifrån sig kan tolkas som att barnet har en behaglig och tillfredsställande upplevelse tillsammans med hunden. Att barnet har gjort denna utveckling kan innebära ett stöd för föräldrar att göra barnet mer delaktig i olika situationer. De förmågor som beskrivs ovan kan tolkas som att barnet får en möjlighet att uttrycka sina åsikter och synpunkter. Genom att läsa av barnets kroppsspråk och ljud kan föräldrarna tolka vad barnet känner och hur barnet mår. Ur den insamlade empirin kan det tolkas och förstås att hundens närvaro för barn med autism har en stor betydelse för barnets välbefinnande, utveckling men också delaktighet.

Föräldrar intervjuades i Appleby, Wright och Williams (2022) studie, där de berättade att de kände en osäkerhet i om barnet någon gång skulle ha en kommunikation. I samband med att hunden kom in i deras liv började barnet att kommunicera. Barnets första kommunikativa meddelande var att ge ett kommando till hunden som hunden svarade på direkt. Enligt föräldern var responsen från djuret en tydlig signal till barnet om att hunden hör vad barnet säger och hunden svarade på barnets kommando (Ibid.). Den tydlighet som beskrivs i kommunikationen mellan barnet och hunden kan ses som en bra förutsättning för ett barn att utveckla sin kommunikativa förmåga. Språket är komprimerat och enkelt och kräver inga tolkningar från barnets sida. Barnet kallar på hunden och hunden kommer och barnet kan få en upplevelse i att den har lyckats med sin kommunikation. Känslan av att lyckas kan bidra till att barnet försöker utveckla sin kommunikation ytterligare, antingen att ge hunden nya kommando eller att barnet börjar kommunicera med föräldrarna. En början till kommunikation till föräldrarna kan vara att barnet säger enkla ord, som mat, mjölk eller trött. Korta benämningar av känslor eller behov kan för barnet vara betydelsefulla i känslan av kommunikation, vilket kan utveckla sig till fler ord eller korta meningar.

Interaktionen tillsammans med andra lägger grunden till utvecklingen av vänskapliga relationer ihop med att barnet har förbättrat sina sociala interaktioner, vilket också fortsättningsvis kan göra det enklare att inleda och upprätthålla de sociala banden. Utvecklingen av språket kan bidra till större begriplighet vilket

går att sätta i relation till Shiers (2001) delaktighetsmodell och då särskilt nivå 2 som säger "Barn får stöd för att uttrycka sina åsikter och synpunkter", som är en central förutsättning för att möjliggöra delaktighet. Det finns även viss koppling till nivå 3 i modellen som lyder "Barns åsikter och synpunkter beaktas", detta eftersom när barnet blir bättre på att kommunicera får de vuxna en ökad förståelse för barnet och kan därmed anpassa situationen, följaktligen blir barnets uttryck och behov beaktade.

För att föräldrar ska kunna använda sig av Shiers (2001) delaktighetsmodell för att stötta barnet till ökad delaktighet kan det vara av vikt att barnet har en kommunikation som förstås av föräldrarna. Om ett barn saknar verbal kommunikation kan det innebära svårigheter för barnet att kunna göra sin röst hörd, förmedla sina åsikter och synpunkter samt involveras i beslut som rör dem vilket är nivåer i Shiers (2001) delaktighetsmodell. När ett barn saknar verbal kommunikation läggs ett stort ansvar på föräldrarna för att hitta verktyg som hjälper och stöttar barnet i att kunna göra sin röst hörd samt att förmedla sig. Men å andra sidan kan kommunikation ske även om det inte är verbalt. Ett barn kan exempelvis uttrycka sitt missnöje genom att rivas eller slåss. Dessutom kan de visa sin glädje eller nöjdhet genom leenden eller smekningar vilket kan ses som ett sätt att kommunicera och vara delaktig. Som förälder till ett barn utan verbalt tal är det centralt att föräldrar lär sig att tolka barnets signaler och läten för att uppnå kommunikation tillsammans med barnet. Dock kan det innebära begränsningar för barnet om det finns behov av kommunikation med en utomstående. Om ett barn med autism har för vana att ha en förstående kommunikation tillsammans med föräldern kan en kommunikation med någon annan som inte är bekant med barnets signaler riskera att barnet visar ett problemskapande beteende.

Ett problemskapande beteende kan uppstå på grund av begränsningar i kommunikationen om barnet inte blir förstådd (Hejlskov Elvén, 2009). Beteendet som kan framträda från barnets sida kan visa sig i form av slag eller sparkar, som kan vara barnets sätt att kommunicera att en situation inte är hanterbar eller begriplig. Här läggs ännu ett ansvar på föräldern till barnet i att ge tillräckligt med stöttning och förberedelse för att undvika missförstånd som innebär att både barnet och de andra inblandade hamnar i en situation som inte är hanterbar. I situationer som dessa, kan hundens närvaro ha en betydande roll för barnet med sitt inflytande av stressreducering vilket kan ha en positiv inverkan på barnets mående och humör. Det kan vara av intresse att närmare studera hur hunden kan bidra till stressreducering och hur hunden kan hjälpa till att utveckla den verbala kommunikationen eller om det endast är icke verbal kommunikation som har utvecklats. Oavsett kan det ses som en framgång att någon form av kommunikation har utvecklats hos barnet med stöd av hunden vilket även möjliggör för barnet att göra sin röst hörd, som i förlängningen kan öka barnets delaktighet som är målet kopplat till Shiers (2001) delaktighetsmodell. Att barn får ökad delaktighet kan innebära att barnet får en större kontroll över sitt liv och de val som ska göras kopplat till barnets levnadssituation som också kan innebära en känsla av frihet för barnet. Det kan också ha en inverkan på självkänslan i form av starkare självförtroende kopplat till att barnets röst tas i beaktning och att rösten är betydelsefull även om den inte är verbal.

Vänskap

I analysen av insamlad empiri framgår det inte tydligt att djurassisterade aktiviteter har bidragit till att barn med autism har utvecklat vänskapliga relationer till ett annat barn. Däremot belyses det att barn med autism har funnit en vänskaplig relation till imaginära människor eller till hunden och att de fyller det syfte som en interpersonell vänskaplig relation kan ge (Lisk et al., 2023; Mendelson, Gates & Lerner, 2016). Vänskapliga relationer kan se olika ut mellan människor och betydelsen av vänskapliga relationer kan ha olika innebörd beroende på vem som tillfrågas. Samtidigt upplevs det bli svårt att klargöra vad detta betyder i förhållande till djurassisterade aktiviteter. Det kan tolkas som att det blir en annan typ av vänskap som skiljer sig från normativa vänskapliga relationer i samhället mellan människor. I samband med det kan risken finnas att befintliga normer gällande vänskap utmanas genom att bli ifrågasatta, som vad vänskap i själva verket innebär. Däremot upplevs ändå syftet uppfyllas med vad en interpersonell relation kan ge oavsett om relationen är mellan ett barn med autism, en imaginär människa eller en hund. Möjligtvis kan dessa två typer av relationer leda till verkliga interpersonella relationer, men riskerar också att bli ett substitut för dem.

I en kvalitativ metasyntes skriven av Douglas och Josol (2025), undersöker författarna barns erfarenheter av vänskap och deras syn på vänskap. Barnen som har deltagit i studien beskriver vänner som någon de kommer överens med, någon som delar ens intressen och någon som har förståelse för en, barnen beskriver också att en vän ska vara snäll, pålitlig, osjälvisk och rolig (Ibid.). Barnens beskrivning på vänskap kan uppfattas som sund och välbetänkt, den belyser också att barnen är införstådda i den normativa regel som finns kring hur vänskap ska se ut. Några av barnen som intervjuades i Douglas och Josols (2025) metasyntes nämnde att de hade vänskap med imaginära människor eller med en hund. Beskrivningarna och förklaringarna som barnen uppgav på vad en vän är och vad en vänskapsrelation innebär kan tänkas oproblematisk om den är med en hund. Relationen mellan barnet och hunden kan upplevas som fri från krav som kan ställas i en relation som är mellan två människor. Krav som ställs i en relation mellan två människor kan innebära att barnet med autism får utmaningar i att tolka och förstå en situation.

I en studie gjord av Lisk. et al. (2023) beskriver föräldrar till barn med autism att vänskap är inget som barn med autism har medan Mendelson, Gates och Lerner (2016) har en annan uppfattning kring barn med autism och vänskap. Mendelson, Gates och Lerner (2016) har gjort en studie där de har undersökt vikten av vänskapsrelationer hos barn med autism. Samtliga barn som deltog i studien beskrev en önskan om vänskap och resultatet visade även på att barn med autism upplever någon slags vänskap med en annan människa, tillsammans med imaginära människor eller till hunden (Ibid.). Vänskapen som upplevs med en annan människa beskrivs av Mendelson, Gates och Lerner (2016) som vänskap med föräldrar eller andra familjemedlemmar vilket inte är den sortens vänskap för föräldrar önskar sina barn. Att barnet upplever vänskap med imaginära människor eller med en hund kan bero på att barnet har lättare för att integrera med någon som inte ställer motfrågor eller krav, i och med att kommunikationen ofta är en begränsning hos barn med autism (Dahlgren, 2019) kan de kommunikativa bli en begränsning i samspelet med andra människor.

På grund av svag central koherens och begränsningar i exekutiva funktioner är vägen till att finna interpersonell vänskap svårare för barn med autism än vad det är för normativa barn (Mendelson, Gates & Lerner, 2016). Författarna dementerar dock att det är just begränsningarna med dessa funktioner som är det stora hindret i skapandet av vänner. De menar istället att det som försvårar skapandet av vänskapsrelationer för ett barn med autism är att de har en långsammare eller ineffektiv bearbetning av sociala stimuli. Det innebär att barn med autism har en längre process för att ta in, bearbeta och tolka vad som händer runt omkring dem (Ibid.). Den extra tid som det kan ta för ett barn med autism att processa en situation kan innebära att ett annat barn inte tar sig tid att vänta in. I en situation där det kan gå snabbt och där det kan hända mycket på en och samma gång, exempelvis i ett samtal eller i en lek, kan det vara svårt för ett barn med autism att sortera intryck och få begriplighet över situationen. Det kan i förlängningen försvåra skapandet av vänskapliga relationer om motparten saknar förståelse för förutsättningarna som barnet med autism har. Begränsningen av förståelse kan påverka skapandet av relationer om motparten känner att den inte får den respons som den önskar i en situation, vilket kan leda till att relationen avslutas. Att barnet med autism inte har förmågan att ge respons kan härledas till Shiers (2001) andra nivå som innebär att barn ska ha möjlighet till att uttrycka sina åsikter för att öka delaktighet i situationer. Om barnet har svårigheter med att svara leder det till att delaktigheten blir begränsad ifall barnet inte har alternativa sätt att kommunicera förutom verbalt genom tal. Oavsett kan hunden fungera som ett stöd för att uppnå den andra nivån i Shiers (2001) modell med att uttrycka sina åsikter som annars troligtvis inte hade uppnåtts utan hunden.

Barn med autism kan ha ett behov av att tolka och bearbeta sociala situationer under en längre tid än barn utan diagnosen, vilket kan göra att barnet med autism upplever mötet med andra barn som problematiskt överlag eller att det ställs för många krav som är svåra att leva upp till. McConnell, Folmsbee och Aldstadt (2024) skriver i sin artikel att hunden kan hjälpa till att minska stigma och främja sociala interaktioner. Författarna menar att hunden kan ta blicken ifrån det som ses som avvikande från normen och istället lägga fokus på hunden (Ibid.). Att fokus förflyttas från barnet till hunden kan innebära att barnet känner en trygghet i att inte vara den som står i centrum för en situation och det kan minska kraven på förväntningar från samhället och omgivningen, som kan hjälpa till att göra en situation mer hanterbar för barnet. Det belyses även i en artikel från Brooks et al. (2018) som beskriver hundens stöd i att våga socialisera med andra människor. Fokus i kommunikationen med andra barn kan då istället handla om djuret, som kan visa sig vara ett gemensamt intresse som barnen delar och därmed är enkelt för barnet att samtala om. I förlängningen kan detta bidra med goda erfarenheter och minnen för barnet, vilket möjliggör ett intresse för att delta i flera sociala sammanhang och en vilja att inleda, utveckla och bibehålla vänskapliga relationer. För att tydliggöra kan därmed djurassisterade aktiviteter ha en bidragande funktion avseende att reducera vanligt förekommande hinder för barn med autism. Exempelvis i begränsning i kommunikationen, när barnet ska inleda vänskapliga relationer kan hunden med sin trygghet underlätta för barnet att göra situationen mindre komplicerad och istället mer hanterlig och förutsägbar.

Barn med autistisk diagnos kan uppleva det som svårt att knyta kontakter och skapa relationer på grund av begränsningarna i den kommunikativa förmågan. Energin som barnet kan behöva använda för att upprätthålla en relation till en annan människa kan resultera i en situation som barnet upplever inte är hanterbar.

Det kan innebära att barnet visar ett problemskapande beteende som ett resultat av en upplevd kravfylld situation (Hejlskov Elvén, 2009). Detta kan leda till att det andra barnet upplever situationen som skrämmande och därmed väljer att avsluta relationen som de har byggt upp tillsammans. Om barnet utan autism väljer att avsluta relationen på grund av det barnet med autisms beteende kan det innebära att barnet med autism känner ett misslyckande och att självkänslan minskar. Ett misslyckande i försöket att bilda en vänskaplig relation kan innebära att barnet med autism inte känner en vilja att försöka igen och det kan därmed leda till ensamhet.

I empiri (Lisk et al., 2023) framgår det att det är främst föräldrarna som är oroliga över barnets ensamhet och saknaden av vänskapliga relationer, det framgår inte lika tydligt att det är en oro från barnets sida. Om barnet anser att den har en vän, oavsett om det är med en annan människa eller om det är med en hund bör föräldrarna känna sig tillfredsställda med vetskapen om att barnets upplevelse av vänskap är uppfyllt. Har föräldrarna förståelse för barnets tolkning av vänskapliga relationer innebär det också att föräldrarna uppfyller Shiers (2001) tredje nivå i delaktighetsstegen som innebär att barnets åsikter och synpunkter beaktas.

Lekens betydelse

Lek är den primära sysselsättningen för att barn ska utvecklas, leken ser olika ut för ett barn med autism och ett barn som faller inom normen (Lisk et al., 2023). Författarna beskriver skillnader i leken där barn med autism fokuserar på att sortera eller stapla leksaker medan barn utan autism kan roa sig med rollspelslekar. Mendelson, Gates och Lerner (2016) gjorde även en upptäckt i sin studie där barn med autism oftast fungerade bättre i samspel tillsammans med yngre barn eller tillsammans med barn som också hade en autistisk diagnos. Varför det skulle vara på detta sätt kan bero på att utvecklingen ligger på liknande nivåer när det kommer till de kognitiva funktionerna. Barnet med autism kan känna att situationen blir mer hanterbar i samspel med yngre barn än vad de gör med jämnåriga barn. Det här går att sätta i relation till begreppet problemskapande beteende av Hejlskov Elvén (2009) genom att kraven i relationen upplevs bli mindre eller lättare att leva upp till. Eftersom barnet med autism kan känna en tillhörighet till yngre barn för att utvecklingsnivån kan upplevas jämlik. Forskning har också belyst att barn med autism leker och integrerar med hunden på ett annat sätt än vad de gör med andra människor (Lisk et al., 2023). Leken tillsammans med hunden kan innebära att barnet inte behöver ge mycket av sig själv för att leken ska bli lustfylld och givande från båda parter vilket kan innebära att både stressen och kravet på barnet minskar eller är obefintligt. I lek tillsammans med hunden kan barnet själv besluta över leken, vad den ska handla om och hur länge den ska pågå utan att behöva ta hänsyn till något annat barn. I och med att barnet själv bestämmer lekens regler kan det också bli mer hanterbart för barnet att leka med hunden vilket kan innebära att leken och integreringen med hunden utvecklas.

Ensamhet

Ensamhet är ett av de största samhällsproblemen som finns i världen enligt Capela e Silva et al. (2024) och författarna menar att husdjur kan ses som ett redskap för att motverka detta. Författarna belyser i sin studie att hundar fördelaktigt erbjuder barnet sällskap och att det kan ge emotionella fördelar vilket kan ses som en tillgång för barn som har svårigheter att integrera med andra människor.

Bland annat skriver Brooks et al. (2018) att de genom intervjuer har fått fram resultat som säger att hunden kan ses som en främjare av sociala gemenskaper. Barn som har deltagit i undersökningen berättar att de ser hunden som en vän som de kan prata med när och om de mår dåligt. Intervjupersonerna berättar även att gemenskapen de har med hunden är kravlöst och att hunden alltid finns vid deras sida oavsett hur de mår (Ibid.). Att ha en kravlös relation med ett hund kan innebära att barnet inte känner att de måste anpassa sig för att tillfredsställa någon annan, vilket kan vara av betydelse i situationer om barnet inte mår bra. Hunden accepterar barnet precis som det är utan förväntningar eller att det kräver något i gengäld. Att hunden inte ställer några frågor eller försöker muntra upp barnet kan ge barnet känslan av att det är okej att inte alltid må bra och vara glad. När och om barnet känner att det inte mår bra och har ett behov av att prata med någon kan barnet vända sig till hunden för att lätta på sitt hjärta, att hunden då lyssnar på barnets berättelse utan motfrågor eller kommentarer kan innebära att barnet känner en form av acceptans i att det är okej att känna som barnet gör. Att barnet ser hunden som en samtalspart som de kan prata med och berätta saker för kan ses som ett uppfyllande av Shiers (2001) andra nivå som innebär att barn får möjlighet att uttrycka sina åsikter och synpunkter samt den första nivån som innebär att barnet blir lyssnat till. Även om grundtanken med Shiers (2001) modell är att det är de vuxna som ska lyssna till barnet och beakta deras röst kan det finnas en vinst i att barnet börjar våga att öppna sig för hunden. Att samtala med hunden kan ge barnet en form av övning till att våga kommunicera sina önskemål och behov även med vuxna personer eller med andra barn. Genom att hunden finns vid barnets sida och lyssnar på barnets berättelser, men även att hunden svarar på barnets kommando kan ge barnet en insikt i att barnets röst är central. Dessutom att den hörs vilket kan leda till att barnet också vågar göra sin röst hörd i situationer, som inte är riktade direkt till hunden utan är riktade mot andra människor eller barn.

Barnets ensamhet är något som till största del belyses från föräldrarnas sida, enstaka barn har i Brooks et al. (2018) nämnt känslan av ensamhet. Att hunden har förmågan att bryta känslan av ensamhet kan ses som en stor möjlighet till att minska bland annat föräldrarnas oro för barnets avsaknad av vänskapliga relationer. Ensamhet behöver inte vara ett begrepp som faller i negativ betydelse. För barn med autistisk diagnos kan möjligen ensamhet ses som något positivt. Att vara ensam kan innebära att barnet inte behöver lägga energi på att uppfylla krav för att passa in, minskat krav på barnet kan innebära minskat problemskapande beteende som kan resultera i ett bättre mående för barnet (Hejlskov Elvén, 2009). I ensamheten kan barnet med autism få möjlighet att få vara sig själv utan att omvärlden har synpunkter på hur barnet uppför sig, vilket kan få barnet att känna en känsla av lugn och harmoni. Om det är görbart att bryta känslan av ensamhet med hjälp av hunden, kan det ses som en stor möjlighet för många människor och framför allt för barn med autism att finna större livsglädje i tillvaron. Större livsglädje kan bidra till bättre välbefinnande vilket kan resultera i att människan överlag mår bättre. Även om föräldrar till ett barn har en önskan om att barnet ska finna en vän att umgås med, kan föräldern behöva acceptera barnets begränsningar i den sociala interaktionen- och kommunikationen med andra människor. Samt att dessa begränsningar kan leda till att barnet är ensamt även om ensamheten inte ses som ett problem för barnet. Ensamheten som beskrivs ur föräldrarnas perspektiv kan vara föräldrarnas känsla av barnets ensamhet. Det behöver inte betyda att barnet känner sig ensamt, utan att hunden upplevs som en

vän ur barnets perspektiv och att hunden bryter eller eliminerar känslan av ensamhet.

Även om hunden kan vara ett substitut för vänskapliga relationer hävdar McConnell, Folmsbee och Aldstadt (2024) att hundar inte är människor, därmed uppfyller de inte definitionen vänskap. Däremot kan hunden uppfylla känslan av meningsfullt socialt stöd och verka positivt på människors välmående, självkänsla och hälsa och som hjälp till att minska känslan av ensamhet (Ibid.). Den psykologiska kraften som finns hos hunden kan ha betydelse för det psykiska välmåendet eftersom de centrala behov som människan har blir tillgodosedda menar McConnell, Folmsbee och Aldstadt (2024). Även om det sägs att hunden kan fylla känslan av ensamhet med sin närvaro, kan det i vidare studier vara intressant att undersöka huruvida en hund kan fylla den sociala kontakt och dess innebörd som byts människor emellan och om sällskapet med hunden är tillräckligt för att tillfredsställa barnets grundläggande behov. Att ha en kontakt med någon annan människa som är en form av tvåvägskommunikation där två personer byter upplevelser eller berättelser kan ses som givande. Både i känslan av välmående men också utvecklingsmässigt för barnet med autistisk diagnos. Däremot har både barn och föräldrar sagt att de upplever att hunden fungerar som en vän för att minska känslan av ensamhet (Lisk et al., 2023; McConnell, Folmsbee & Ahlstadt, 2024).

Isolering

Isolering från omvärlden har uppstått när föräldrar till barn med autism upplever att situationer utanför hemmet är svåra att genomföra på grund av barnets beteende när det vistas i samhället. Intervjuade föräldrar i en studie skriven av Appleby, Wright och Williams (2022) berättar att det har varit svårt för familjen att lämna hemmet tillsammans med barnet med autism på grund av barnets problemskapande beteende. Situationer som för barnet har varit svåra att förstå och hantera har visat sig i ett utåtagerande beteende där barnet har skrikit eller slagits vilket har resulterat i att föräldrarna valt bort att vara utanför hemmet tillsammans med barnet. När barnets beteende visas ute i samhället kan det ses som ett tecken på att barnet inte trivs eller uppskattar rådande situation vilket kan leda till att delaktigheten blir begränsad. I relation till problemskapande beteende kan det visas genom att beteendet blir som en reaktion på den omgivande miljöns kring barnet snarare än hos barnet själv. Beteendet skapas vid de tillfällen när barnet upplever att de krav som ställs överträffar barnets förmågor. Ett sådant tillfälle kan vara när barnet befinner sig i offentliga miljöer som butiker och restauranger. På sådana platser riskerar för höga krav att finnas och förhålla sig till, exempelvis sociala normer, högt tempo och höga ljud. De höga kraven kan därmed leda till att utåtagerande beteende utlöses hos barnet och sedan att föräldrarna i fortsättningen väljer isolering. Däremot betyder inte detta nödvändigtvis att isoleringen är ett aktivt val från föräldrarnas sida. Utan snarare en överlevnadsstrategi till följd av konsekvensen av att barnet inte kan anpassa sig fullt ut till rådande omständigheter. Det kan leda till att barnet inte får rätt förutsättningar för att förbereda sig på vad som förväntas av barnet när de är ute i samhället. Shiers (2001) delaktighetsmodell kan användas för att föräldrar ska få en bild över vad barnet tycker och känner men också för att förklara hur en situation kommer se ut, ungefär vad barnet kan förvänta sig men också vad som förväntas av barnet.

Djurassisterade aktiviteter har hjälpt föräldrar att bryta isoleringen. Genom att hunden är tränad och anpassad till sin roll har föräldrar och barn vågat bryta isoleringen och göra aktiviteter som de tidigare inte känner att de har behärskat (Appleby, Wright & Williams, 2022). Författarna skriver om föräldrar till barn med svår autism där barnet inte har konsekvenstänk eller förmågan att hantera risksituationer. Att barnet saknar verbalt tal och inte har insikt i riskfyllda situationer kan resultera i att barnet går miste om delaktighet i sociala aktiviteter. Föräldrarnas rädsla i att barnet kan råka ut för en olycka kan vara ett hinder för barnet att erbjudas full delaktighet i samhället. Om föräldrar lägger tid och energi på att förbereda barnet för vistelse ute i samhället, eventuellt genom att använda sig av Shiers (2001) delaktighetsmodell kan barnets stressnivåer mildras. Det genom att barnet får en större förståelse och barnets problemskapande beteende minskas när barnet har rätt förutsättningar för att lyckas.

Det är inte endast barnets riskfyllda beteende som har isolerat familjerna utan också samhällets dömande blickar och bristande kunskaper kring diagnosen som har gjort att familjerna har valt att vara isolerade (Appleby, Wright & Williams, 2022). Om föräldrarna är ute med sina barn kan de redan befinna sig i en utsatt situation där de försöker ha kontroll över vad som sker, att då även ha blickar på sig från samhället kan innebära att situationen blir mer stressad och tillslut kan kännas ohanterlig. Detta kan leda till att föräldrarna inte anser att det är värt att försöka att vara ute tillsammans med barnet i samhället. Att föräldrar, motvilligt har accepterat isoleringen kan tolkas som att föräldrar uppnår Shiers (2001) nivå ett, två och tre som innebär att föräldrarna lyssnar till barnet, att barnet får uttrycka sina åsikter och synpunkter samt att de beaktas och respekteras. Däremot kan det upplevas bli problematiskt eftersom det indirekt framstår som att isolering är delaktighet vilket det inte är. Samtidigt som det också kan betraktas vara en begränsad form av delaktighet under en viss tidsperiod och då i hemmiljön. Alternativet till delaktighet är säkerligen gynnande på kortare sikt, men på längre sikt kan det snarare hindra barnet från deltagande i större sociala sammanhang, eftersom barnet inte tilldelats lärdomar om hur beteendet ska vara i sådana situationer.

Barnets beteende kan vara ett sätt att kommunicera att situationen inte är lustfylld eller uppskattad från barnets sida. Men å andra sidan, kan barnet med rätt förutsättningar och förberedelse få möjligheten att kunna hantera en vistelse utanför hemmet. Intervjuade föräldrar till barn med autism i Appleby, Wright och Williams (2022) studie beskriver att hunden har förändrat levnadssituationen för hela familjen. Tack vare hunden tar sig familjen ut och promenerar tillsammans och även vistas på lekplatser eller på caféer, som tidigare var omöjligt att utföra enligt föräldrarna i artikeln. Föräldrarna berättar att barnet upplevdes nöjd över att vara ute genom att ge ifrån sig glädjande läten (Ibid.). I sammanhanget kan hunden förstås och användas som en förbindelse, med syftet att förbättra de förutsättningar som finns för deltagande i samhället. Med hjälp av en större trygghet och förutsägbarhet kan hunden hjälpa till med att begränsa krav som kan uppstå och hindrar därmed utlösandet av problemskapande beteenden. Ytterligare en god konsekvens blir att barnet ges möjlighet att få delta i aktiviteter utanför hemmiljön och det kan betraktas som att nivå 1, 2 och 3 i delaktighetsmodellen av Shier (2001) blir uppfyllda.

Föräldrarnas tolkning av barnets upplevelse kan förstås som att barnet har fått möjlighet att uttrycka sina åsikter och att föräldrarna har lyssnat på dem. I

gemenskapen med hunden har barnet och föräldrar lämnat isoleringen, därav kan hunden ses som en betydande roll för familjerna som har ett barn med autism att våga och kunna utvidga sina vyer och gemensamma aktiviteter. Det kan tolkas som att barnet med stöd av hunden har fått fördelar för att hantera och kontrollera sitt eget beteende, som kan resultera i att det problemskapande beteendet minskar (Hejlskov Elvén, 2009). Därmed vågar möjligtvis föräldrarna ta med sig barnet ut på en aktivitet som det visar sig att barnet klarar av att genomföra. Att lyckas kan innebära att barnets självkänsla och tron på sig själv ökar, vilket kan vara av vikt för framtida situationer som barnet behöver klara av.

Hunden kan vara ett stöd för barnet att komma ut i samhället kan vara ett betydande inslag i barnets liv. När barnet lämnar hemmet tillsammans med hunden och familjen kan känslan av att lyckas öka barnets livskvalitet och självkänsla. Genom att bryta isoleringen från hemmet kan barnet även få en möjlighet att interagera med andra barn och delta i aktiviteter tillsammans med andra. Med hunden som stöd kan barnet få det lättare att hantera situationer som de tidigare inte varit vana vid och som känns obekväma för dem. Föräldrars trygghet i att hunden finns i barnets närhet kan ge föräldrarna styrkan till att våga bryta isoleringen från hemmet, men också våga slappna av och förlita sig på att hunden ger barnet det stöd som behövs för att klara av att hantera en situation eller aktivitet.

Stressreducering

Stress är en vanligt förekommande känsla för barn med autism och för deras föräldrar (Hall et al., 2016). I en studie har författarna undersökt fördelarna med att ha en hund i familjen, där ett barn i familjen har diagnostiserats med autism. I denna studie har författarna fokuserat på föräldrarna för att undersöka om stressnivåerna hos föräldrarna minskar i gemenskapen tillsammans med hunden, vilket det har gjort enligt författarna Hall et al. (2016) och även ökat föräldrarnas egentid. Genom att ta en promenad med hunden menar föräldrarna att de får en stund för sig själva där de har möjlighet till återhämtning för att få tillbaka ork till att ta hand om barnet. Att föräldrarna känner sig stressade kan leda till att föräldrarna också har sämre tålamod för stunden. Om föräldrarna känner att de inte kan behärska situationen de befinner sig i eller att de kan bemöta barnet på rätt sätt, kan det resultera i att föräldrarnas stress smittar av sig på barnet och att även barnet blir stressat. I en stressfylld situation kan det hända att barnet börjar visa ett problemskapande beteende som innebär en ännu högre stress som föräldrarna förväntas att hantera.

Hundens närvaro har också visat sig vara stressreducerande för barnet (Hall et al., 2016). Att hunden minimerar stress hos både barnet och föräldern kan ses som en positiv aspekt när det handlar om att öka barnets delaktighet. Dels till föräldrarnas fördel för att finna ork i att motivera barnet till delaktighet, men också till fördel för barnet som behöver vara mottaglig för informationen som ges från föräldrarna. Genom minskad stress ökar livskvaliteten för både barnet och föräldrar och det kan ge föräldrar bättre förutsättningar att finna ork och styrka till att vara en bra förälder åt sitt barn med autism. Om en förälder ständigt lever i ett stresspåslag kan det eventuellt i negativ mening inverka på barnets delaktighet, genom att föräldrarna saknar energi att utföra det arbete som krävs, för att göra barnet delaktig och uppnå nivåerna som nämns i Shiers (2001) modell för ökad delaktighet för barnet.

När tillvaron är tillräckligt stressreducerande kan familjens förutsättningar för att klara av vardagen tillsammans förbättras. Hundens förmåga att bidra till stressreducering kan vara positivt för både barnet och föräldrarna. Genom att hundens närhet minskar stress för barnet vilket kan innebära att barnet klarar av att hantera situationer som kan kännas krävande för dem. Exempelvis som att sköta sina kvälls- och morgonrutiner som beskrivs i artikeln av Agnew et al. (2023). Att barnet får förutsättningar till att lyckas med att utföra rutinerna självständigt kan i förlängningen innebära att ett eventuellt stressmoment också försvinner från föräldrarnas belastning, men det kan också öka barnets självständighet och tro på sig själv. Enligt Hejlskov Elvén (2009) ökar barns stressnivå i situationer som för barnet är kravfyllda, exempelvis mindre lustfyllda rutiner vilket kan visa sig i problemskapande beteende som gör att vardagen blir svårare att klara av. Reducering av stress för barnet kan innebära att barnet upplever bättre hantering av sina egna socioemotionella förmågor, vilket kan leda till att barnet inte upplever problemskapande beteende i samma utsträckning som de har gjort tidigare. Vidare kan det innebära att barnet får större motivation till att vara delaktig i beslut som rör barnet, som enligt Shier (2001) är målet med delaktighetsmodellen som han har tagit fram.

Hundens betydelse för familjen

Att ett barn diagnostiseras med autism innebär inte bara utmaningar för barnet utan det kan också innebära utmaningar för resten av familjen, Hall et al. (2016) och Agnew et al. (2023) har skrivit artiklar som belyser hundens betydelse för familjer vars barn har diagnostiserats med autism. Enligt Agnew et al. (2023) har hundens närvaro hjälpt barn att klara aktiviteter som exempelvis följa med till affärer, marknader och café, vilket inte var möjligt att genomföra innan hunden kom in i familjen. Hundens stöd till barnet att genomföra aktiviteter ger en ökad livsglädje för barnet men det kan också innebära att familjen och specifikt föräldrarna får en ökad livsglädje. Den extra energi som det kan ge föräldrarna att utföra en aktivitet tillsammans med barnet och uppleva att barnet lyckas kan bidra till att föräldrarna finner mer motivation för att arbeta för barnets delaktighet. Agnew et al. (2023) skriver också att föräldrarna berättar att barnet har blivit mer självständigt i hemmet tack vare hunden. Barnet har utvecklats i situationer som exempelvis morgonrutiner och kvällsrutiner. Tillsammans med hunden kan barnet klara att klä sig själv, gå på toaletten och borsta sina tänder (Ibid.). Med stöd av hunden klarar barnet att göra dessa moment på egen hand, det kan innebära att föräldrarna får ett litet andrum och har tid för återhämtning. Att barnet självständigt fast tillsammans med hunden gör dessa moment ökar även barnets självkänsla och självständighet. Det kan också innebära att föräldrarna kan få hopp om framtiden, vilket kan öka motivationen ytterligare för att arbeta med barnets delaktighet efter Shiers (2001) delaktighetsmodell.

I artikeln skriven av Hall et al. (2016) beskriver föräldrarna till barn med autism att hunden har reducerat svårigheter som har funnits inom familjen. Huvudsakligen beskriver föräldrarna att det främst är stressnivån som har sjunkit i samband med att hunden kom in som en del av familjen, men även att barnets problemskapande beteende har minskat med stöd av hunden. Genom att barnet har utvecklat en relation till hunden som kan innebära att barnet och hunden leker tillsammans eller att de myser en stund, kan det också innebära att föräldrarnas känsla av att ständigt behöva vara närvarande har minskat. Därav kan också stressen hos föräldrarna minska.

Det kan förstås i artiklar skrivna av Hall et al. (2016) och Agnew et al. (2023) att hunden har underlättat familjesituationen nämnvärt. Hunden har inte bara hjälpt barnet att utvecklas inom olika förmågor, öka självkänsla och självständighet utan hunden har även varit en möjlighet för föräldrarna att känna sig mindre låsta till barnets sida. Vilket kan vara till hjälp för föräldrar att få tid till återhämtning för att kunna finnas till för barnet i situationer som kräver det.

DISKUSSION

I detta avsnitt kommer vi redogöra för en sammanfattning av det som framkommit när studien genomfördes. Inledningsvis ges en påminnelse om studiens syfte följt av en redovisning där vi visar på hur forskningsfrågorna har besvarats i vår resultatdel. Vidare berörs och diskuteras vad de tematiker som framkommit i vårt resultat betyder i vidare mening tillsammans med litteratur som understödjer vårt resonemang och diskussion. Följaktligen ges förslag och idéer på vidare forskning inom ämnet eller området, implikationer för praktiken och avslutningsvis en diskussion om studiens begränsningar.

Resultatdiskussion

Studiens syfte har varit att studera kunskapsläget om hundens betydelse för barn med autism när det gäller utvecklingen av delaktighet och vänskapliga relationer i djurassisterade aktiviteter. För att uppnå syftet har forskningsfrågorna "hur diskuteras djurassisterade aktiviteter när det gäller utvecklingen av delaktighet hos barn med autism?" och "hur diskuteras djurassisterade aktiviteter när det gäller vänskapliga relationer för barn med autism?" legat till grund för analysen när vi har läst artiklarna som finns i delen "resultat och analys". Vi ville undersöka om hundar har en inverkan på barns möjlighet till utveckling av ökad delaktighet och skapandet av vänskapliga relationer och på vilket sätt det kan visa sig.

Tidigare forskning (Capela e Silva et al., 2024; Lisk et al., 2023) visar att barn med autism har visat en ökad delaktighet i samband med djurassisterade aktiviteter. I analyserade artiklar går det att tyda att barn har visat ett större intresse i att vara delaktiga i samband med det arbete som krävs med och runt hunden. Barn har även visat ett större intresse i att delta i lek tillsammans med hunden, men även i aktiviteter tillsammans med föräldrar (Ibid.). När det handlar om vänskapliga relationer framgår det att barn med autism har ett önskemål och en längtan efter vänskapliga relationer (Mendelson, Gates & Lerner, 2016). En del av barnen berättar att de har vänskapliga relationer, dock inte i den bemärkelsen att det handlar om en vänskap mellan två människor utan att det är en vänskap mellan hunden och barnet (Ibid.).

Sociala interaktioner

För att barnet ska få rätt förutsättningar att vara delaktig eller för att få möjlighet till att skapa vänskapliga relationer kan den sociala förmågan, i förhållande till att hantera sitt eget beteende, men också den kommunikativa förmågan, vara en betydande tillgång för barnet. Kommunikation kan ses som centralt för att integrera med andra människor, det är genom kommunikationen som två personer lär känna varandra och får förståelse för varandra. Att ha förutsättningar att kontrollera och behärska sitt beteende kan vara fördelaktigt när ett barn ska skapa relationer med en annan människa, eftersom en människa med utåtagerande beteende kan upplevas som skrämmande att vara med.

Författare som har lyft utvecklingen av barns kommunikativa förmågor är bland annat Valiyamattam et al. (2023) och Appleby, Wright och Williams (2022). Författarna beskriver på vilket sätt den kommunikativa förmågan har utvecklats genom att ge exempel i sina artiklar. Exempelvis beskriver Valiyamattam et al. (2023) den kommunikativa utvecklingen i att barnen har börjat ljuda och ge ifrån sig skratt och leenden i situationer. Främst beskriver författarna situationer som är tillsammans med en hund och inte situationer som är tillsammans med andra människor. Även Appleby, Wright och Williams (2022) beskriver utvecklingen av den kommunikativa förmågan i samband med att barnet är tillsammans med hunden. Att undersöka den sociala förmågan och kommunikativa utvecklingen i samband med att barnet umgås med en annan människa kan vara av intresse för att på djupet undersöka om djurassisterade aktiviteter i utvecklingen av den sociala- och kommunikativa förmågan kan mynna ut i positiva resultat för barn med autism i relation till andra människor, vilket är en av studiens forskningsfrågor. Tyvärr har vi i den lästa empirin inte fått svar på om utvecklingen av sociala- eller kommunikativa förmågor har underlättat för ett barn med autism, att skapa en interpersonell vänskaplig relation. Däremot har författarna Valiyamattam et al. (2023) och Appleby, Wright och Williams (2022) beskrivit att barn har utvecklat en vänskaplig relation till hunden. Interaktionen som sker tillsammans med hunden kan vara gos och lek, vilket kan ge barnet den fysiska kontakt som behövs för att känna värme och omsorg. Den fysiska kontakten som upplevs tillsammans med hunden, kan ses som ett substitut av den omfamnade omsorgen som kan ges av exempelvis en förälder då barn med autism kan uppleva närkontakt obehagligt (Marszałek, Kasperczyk & Walaszek, 2022).

Utvecklingen som har skett hos barnet inom den kommunikativa förmågan kan innebära att barn med autism har fått en möjlighet för ökad delaktighet, som också är en forskningsfråga som studien vill söka svar på. Genom barnets sätt att kommunicera även om det är med ljudningar som beskrivs av Valiyamattam et al. (2023) eller om det sker genom skrik och slag som Bo Hejlskov Elvén (2009) beskriver som ett problemskapande beteende, kan det tolkas och förstås som att det är barnets sätt att kommunicera och visa mående eller trivsel i en situation. Om barnets kommunikation visar sig genom problemskapande beteende kan det bli problematiskt för den andra parten som umgås tillsammans med barnet med autism. Att bli utsatt av slag och sparkar kan innebära en otrevlig situation som gärna undviks och inte accepteras som ett sätt att kommunicera på som kan resultera i att vänskap avslutas. Är det dessutom barn som ska skapa en relation kan det också innebära att det finns en brist på både kunskap och förståelse kring diagnosen, vilket kan vara förstäligt kopplat till ålder på barnet.

När föräldrar lär sig att tolka barnets läten och beteende kan det stödja föräldrarna i att öka barnets delaktighet genom att använda sig av Shiers (2001) delaktighetsmodell. När föräldrarna genomgår Shiers (2001) olika nivåer för att öka delaktighet, kan ljud och läten vara till hjälp för föräldrar att tolka sina barns behov och viljor. Om det verbala talet har begränsningar eller är ovidkommande behöver andra sätt att bedriva kommunikation uppmärksammas, vilket kan göras genom att föräldrar tolkar barns ljud och kroppsspråk. Ljud och kroppsspråk kan ses som tveksamt till att barnet regelrätt har möjlighet att uttrycka sina åsikter och viljor, men det kan vara den enda möjlighet som föräldrar har till kommunikation med barnet. Det kan däremot vara svårt för andra som inte är välbekanta med barnet att lära sig vad barnets kroppsspråk och ljudningar står för. För att ett barn med autism ska lära känna en annan människa kan barnet behöva känna trygghet,

vilket hunden kan bidra med genom djurassisterade aktiviteter. För ett barn med autism kan det ta längre tid att bygga upp tillit och trygghet till en annan människa, vilket kan försvåra barnets rätt att uttrycka åsikter när barnet är tillsammans med andra än sina föräldrar. När det tar längre tid för ett barn med autism att bygga trygghet i en relation kan det innebära hinder i exempelvis skolgång eller i aktiviteter som sker utanför hemmet, där föräldrar inte är närvarande och kan tolka åt barnet. Det kan också innebära att barnets ljud och kroppsspråk inte behöver betyda samma, utan att det kan förändras beroende på var barnet befinner sig. Djurassisterade aktiviteter kan i en sådan situation vara betydande för barnet, i att få stöttning till att uttrycka sig och för att hantera situationer som kan kännas obekanta och obehagliga.

Djurassisterad aktivitet har visat positiva resultat i sociala interaktioner enligt forskning av Valiyamattam et al. (2023) men även i forskning gjort av Appleby, Wright och Williams (2022). Frågan är vad som händer när hunden inte är närvarande, blir utvecklingen av sociala interaktioner beroende av att en hund ska finnas i sammanhanget eller att delaktigheten blir bunden till vissa situationer. Ytterligare aspekter att resonera kring är om djurassisterade aktiviteter med hundar är positivt för samtliga barn med autism, det kan finnas barn som är rädda, allergiska eller i allmänhet inte gillar hundar. Hunden är möjligtvis inte heller ständigt positiv. Även hunden kan ha dagar då den är trött eller inte orkar vara lekfull och interagera med barnet, även fast hunden är tränad till det. Hur barnet uppför sig mot hunden kan också vara ett vidare forskningsområde. Om barnet inte känner att hunden bemöter önskemål och behov på det sätt som barnet förväntar sig, kommer barnet då att visa ett problemskapande beteende mot hunden, och hur kommer då relationen mellan hunden och barnet att se ut i framtiden. Det går även att resonera kring om resultatet hade blivit annorlunda ifall vi hade studerat en särskild hundras med olika kön, ålder och mognad eller en viss bestämd åldersgrupp bland barnen.

Vänskap

I studien av Lisk et al. (2023) beskriver föräldrarna att de upplever det jobbigt att barnet inte har några interpersonella vänskapliga relationer, utan att hunden är den enda vän som barnet har. Det framkommer dock inte i artikeln om barnet upplever det lika problematiskt, som föräldrarna gör när det kommer till begränsningen på vänskapliga relationer. Som stöd till föräldrar för att få en förståelse över hur barnet upplever sin situation kan föräldrarna använda sig av Shiers (2001) delaktighetsmodell. Detta genom att lyssna på vad barnet har att säga, men också för att få en förståelse för barnets upplevda situation kring vänskapliga relationer. I läst empiri kan det tolkas att barnets relation till hunden inte skiljer sig nämnvärt från en relation till en annan människa, barnet umgås med hunden på liknande sätt som två barn gör, de leker, busar och tittar på tv tillsammans.

Reducerade förmågor som barn med autism har, dels med den kommunikativa förmågan, men även begränsningarna i Theory of mind, central koherens och i exekutiva funktioner som Dahlgren (2019) beskriver kan innebära att barn med autism har det svårt med att knyta relationer till andra människor. Dessutom kan det innebära att barnet går miste om exempelvis att leka tillsammans med andra barn. Även om föräldrar till barn med autism försöker göra sina barn delaktiga i aktiviteter med andra barn, exempelvis genom att gå till lekplatsen, kan barnet uppleva intryck som blir svårhanterligt för barnet. Begränsningar som barnet har i sociala interaktioner, kan visa sig i ett problemskapande beteende (Hejlskov

Elvén, 2009). Det resulterar vidare i att barnet inte får förutsättningar för att skapa vänskapliga relationer, vilket kan mynna ut i att barnet hamnar utanför gemenskapen. Barnets problemskapande beteende blir även en utmaning för föräldrarna som kan uppleva skam i relation till barnets beteende. Exempel på en sådan situation kan vara när föräldrarna är på en lekplats tillsammans med barnet som börjar visa ett problemskapande beteende genom att till exempel slå ett annat barn. Sannolikheten att föräldrarna i denna situation får dömande blickar av andra som befinner sig i närheten är troligtvis mycket stora.

Barnets problemskapande beteende är enligt Hejlskov Elvén (2009) en uppgift för föräldrarna att hantera. Genom att föräldrar ger barn rätt förutsättningar för att hantera en situation blir den också mer begriplig för barnet, vilket leder till att missförstånd eller krav minimeras och att problemskapande beteende förhoppningsvis minskar. Däremot oavsett hur mycket förberedelser ett autistisk barn får för att hantera en situation, finns det inga garantier för att barnet klarar av det. Att dessutom omvärlden ger föräldrarna dömande blickar på en situation som de förmodligen inte har en förståelse för, kan göra situationen ännu mer obekvämt för föräldrarna än vad den redan är. Barnets problemskapande beteende kan också innebära att andra föräldrar som befinner sig på lekplatsen väljer att ta avstånd från barnet med autism och dennes föräldrar, vilket kan innebära att föräldern till barnet med autism känner ännu mer skam och ett eventuellt misslyckande i sitt föräldraskap.

Även om barnet med autism får förutsättningar från föräldrarna att kunna bilda en vänskaplig relation, kan det innebära att det ligger ett form av ansvar även på den andra parten i relationen. Att motparten känner att den måste vara förstående och accepterande är möjligen inget som faller naturligt i en relation mellan barn, vilket kan innebära att skapandet av relationer blir svåra. De andra barnens föräldrar kan behöva gå in och ha en stöttande roll i barnens vänskapsrelation, som föräldrarna möjligtvis inte är beredda att axla. För föräldrar till normativa barn kan en lekstund mellan två barn innebära att föräldrar hinner åka och handla eller ta en stund för sig själv, vilket inte är möjligt för en förälder till ett barn med autism. Det är förmodligen inget som föräldern till barnet med autism förväntar sig av den andra föräldern. Shiers (2001) delaktighetsmodell kan ses som svår genomförlig i relation till att barnet ska skapa vänskapliga relationer, eftersom ett annat barn inte ska behöva genomgå de olika stegen för att bilda en relation. Däremot kan föräldrar till barn med autism använda sig av modellen för att ta reda på om vänskapliga relationer önskas av barnet. En del barn är möjligen inte intresserade av att ha en vänskaplig relation med någon annan, förutom till hunden då de upplever sig tillfredsställda med det. Även om barn i studerad empiri anser att vännen är hunden och att de upplever sig nöjda med det, bör det studeras vidare om hunden fyller alla funktioner som en interpersonell vän gör. Att ha en interpersonell vän att umgås med, exempelvis genom att leka med eller att gå på bio med kan vara givande och betydelsefullt för välmående och självkänsla, men även för att känna gemenskap i ett sammanhang.

Shiers (2001) delaktighetsmodell kan förhoppningsvis hjälpa föräldrar till barn med autism att finna en acceptans över att barnets upplevelse av vänskapliga relationer skiljer sig åt, från bilden som föräldrarna har och att ändå respektera och acceptera barnets känsla av att de har en vän.

Ensamhet

Föräldrar till barn i exempelvis studien av Lisk et al. (2023) beskriver barnets ensamhet och även föräldrarnas oro över det, däremot framgår det inte i artikeln om barnet själv känner sig ensam. Således kan det tolkas att studien som är skriven av Lisk et al. (2023) är uppbyggd efter föräldrarnas perspektiv på ensamhet, medan barnets åsikter och synpunkter inte tas i beaktning vilket är en nivå i Shiers (2001) delaktighetsmodell för ökad delaktighet. Det bör ligga i författarnas intresse att belysa barnets upplevelse när det kommer till ensamhet. Detta för att få ut en ärlig och nyanserad studie, men det finns förståelse för att det kan vara svårt att genomföra en sådan studie med tanke på eventuella begränsningar i kommunikationen. Att barn med autism har tillgång till djurassisterade aktiviteter, kan genom analyserad empiri uppfattas som att hundens närvaro har brutit känslan av ensamhet. Tillsammans med hunden leker barnet eller hittar på andra aktiviteter som exempelvis att de tittar på tv. Däremot kan känslan av gemenskap saknas som brukar inträffa efter att en aktivitet har ägt rum, som att föra ett samtal kring filmen eller serien som alla precis tittade på. Även om en hund kan bryta känslan av ensamhet, kan det vara intressant ifall en hund kan fylla känslan av gemenskap.

För barnet kan ensamheten innebära att få tid till att vara sig själv, utan att behöva uppfylla krav som ställs från någon annan. Ifall barnet befunnit sig en hel dag i skolan eller på förskolan och har behövt anpassa sig för att tillfredsställa någon annan, kan ensamheten kännas som en frizon där barnet kan koppla av. Barnet får också i denna stund känna att allt är bra och att det är okej att vara precis den personen som de är. Gemenskap behöver inte vara en självklarhet i barnet med autisms liv, hunden kan vara det som behövs för barnet, för att bryta ensamheten och fylla känslan av vänskap.

Isolering

Genom de val som föräldrar har tagit för sig själva och för barnet med autism, exempelvis isolering, som beskrivits i Appleby, Wright och Williams (2022), kan det tolkas som att föräldrar har lyssnat till barnets kommunikativa signaler och att de har visat förståelse och respekt för barnets känslor. I intervjuer som har gjorts av Appleby, Wright och Williams (2022) har föräldrar till barn med autism beskrivit utmaningarna de upplever av att vara ute i samhället tillsammans med barnet. På grund av begränsningar med bland annat barnets kommunikation, men också på grund av barnets reducerade förmåga i förståelsen av konsekvenstänk har det inneburit en svårhanterlig situation för föräldrarna. Valet att isolera familjen, framför allt barnet med autism, kan förstås som en lösning från föräldrarnas sida men det kan också innebära att barnet går miste om att vara delaktig i aktiviteter som exempelvis lek tillsammans med andra barn. Att leka med andra barn är en rättighet som beskrivs i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (SFS 2018:1197) som ska tillgodoses med stöd av vuxna. Om föräldrar till barn med autism upplever att lek med andra barn är svårt, kan det innebära att föräldrar inte ser till att barnets grundläggande behov blir tillgodosedda. Upplevelsen av vad lek med andra barn innebär, kan också vara mycket individuellt. Som vuxen kan det anses att lek tillsammans med andra barn är när två barn aktivt leker tillsammans, har en form av turtagning eller utbyter kommunikation tillsammans. För barn med autism kan leken tillsammans med ett annat barn vara att befinna sig på samma plats, men att leken inte behöver ske gemensamt.

Att välja isolering kan upplevas som ett sätt för föräldrarna att ta hand om och lösa en svårhanterlig situation, men i förlängningen kan det innebära att barnet inte får rätt förutsättningar till att utvecklas eller att vara delaktig i samhället. I förlängningen kan det leda till negativ inverkan på barnets självkänsla. Genom att barnet avgränsas från samhället kan känslan av att inte duga eller passa in infinna sig hos barnet, vilket på längre sikt kan inverka på barnets mående. En konsekvens av det kan bli att barnets ork till delaktighet och möjlighet till att skapa vänskapliga relationer försämras.

Stressreducering

Djurassisterade aktiviteter beskrivs av författarna Hall et al. (2016) och Agnew et al. (2023) som en bidragande faktor för minskad stress, genom hundens närvaro har stressnivåerna hos både föräldrar och barn minskat. Att stressnivåerna minskas hos föräldrar kan vara positivt i arbetet med att göra barnet mer delaktig. Hundens förmåga till att minska barnets stressnivåer kan innebära att de blir mer mottagliga för det som föräldrarna har att säga men det kan även bidra till att barnets problemskapande beteende minskar (Hejlskov Elvén, 2009). Minskat problemskapande beteende från barnet kan ses som positivt och fördelaktigt, både ur ett delaktighetsperspektiv men också i skapandet av vänskapliga relationer. Om ett barn med autism har mycket problemskapande beteende kan det innebära att andra barn upplever en rädsla i närheten av barnet med autism. Det kan vara svårt för barn på exempelvis en lekplats att förstå varför barnet med autism beter sig som det gör vilket kan resultera i att relationen blir svår att skapa.

Hög stressnivå kan också influera på barnets delaktighet genom att de inte har ork till att fokusera på det som föräldrarna säger, och därmed minskar också barnets delaktighet i det som rör dem själva. Huvudsyftet med hundens stöd till stressreducering bör vara att öka dels barnets känsla av trygghet och stabilitet, men även för att öka barnets delaktighet i synnerhet kring dem själva. Det vill säga att hunden stödjer barnet att bli mer självständigt i exempelvis måltider, kvälls- och morgonrutiner eller att stödja barnet i att vara för sig själv en stund. Att djurassisterade aktiviteter har en stressreducerande funktion kan uppfattas som fördelaktigt i alla situationer som barnet befinner sig i.

Vidare forskning

Resultatet i studien visar på att det finns ett flertal områden där forskning kan vara nödvändig. Hundar har som det framkommit i resultaten en positiv inverkan på barn med autism, däremot är det otydligt under hur lång tidsperiod hundarna förväntas ha de positiva effekterna. Därför bör vidare forskning rikta in fokus på att undersöka vad djurassisterade aktiviteter kan bidra med ur ett långsiktigt perspektiv hos barn med autism. Det som nu framkommit anses mest tillhöra ett kortsiktigt perspektiv. Möjligen kan hundens positiva effekt kvarstå under en längre tid, samtidigt som den också skulle kunna avta allt mer i och med att barnet åldras. Möjligtvis kan ett barn som är fem år gammalt gynnas mer av hundens positiva effekter än vad ett barn som är nio år gammalt gör eller tvärtom.

Ytterligare en central faktor för att undersöka i vidare forskning baserat på vårt resultat, skulle kunna vara att sätta hunden i jämförelse med interpersonella relationer. Genom att exempelvis ställa sig frågan, kan verkligen djur eller närmare bestämt hundar ersätta kontakten som människor har med varandra sinsemellan? Hunden skulle säkerligen kunna betraktas som ett komplement till interpersonella relationer, men skulle också kunna ses som ersättare för en

interpersonell relation, vilket nödvändigtvis inte behöver vara problematiskt men en aspekt som kan vara värdefull att ha i beaktning. Barnet kan säkerligen i ett långsiktigt perspektiv gynnas av hundens närvaro som ett hjälpmedel i att utveckla delaktighet och vänskapliga relationer, samtidigt som barnet en dag ska bli vuxen och förhållandevis leva ett självständigt liv utan hundens närvaro. Riskerna kan bli att barnet tar hunden för givet att den alltid kommer att vara en del av barnets liv. Framtida forskning skulle därmed kunna undersöka om hundar fungerar som komplement eller ersättning för interpersonella relationer när det gäller barn med autism.

Vidare forskning kan med fördel dessutom undersöka hur barnets upplevelser är av djurassisterade aktiviteter, eftersom det upplevs mest vara föräldrarnas upplevelser av insatsen som synliggörs. Detta bekräftar vidare att framtida forskning som görs inom området behöver rikta ett särskilt och större fokus mot de upplevelser som barn har och mindre åt vuxnas upplevelser. Forskningen bör därmed koncentrera sig mer på barnets egna röster och egenupplevda situationer i relation till djuren. Detta kan även ses ligga i linje med och rentav bekräfta behovet av det som hela den här studien handlar om och då särskilt med biten barnens egna röster. Det som barnet upplever, känner, tänker och ser måste tas i beaktning för att möjliggöra utvecklingen av delaktighet och vänskapliga relationer. Utan barnets perspektiv eller synvinkel riskerar framtida studier att ge en missvisande bild om det är föräldrars upplevelser som får stå i centrum och inte barnets. Samtidigt kan föräldrars upplevelser säkerligen vara bidragande på olika sätt eller komplettera det barnet säger, men föräldrarnas röst får inte bli högre än barnets.

Ännu en central faktor att ha i beaktning när vidare forskning görs är att samtliga barn med autism är olika. Därmed kan det finnas vissa skillnader även fast de har samma diagnos som exempelvis grad av diagnosen, hur svårigheter brukar yttra sig och hur pass omfattande stödbehovet är hos de olika individerna. Möjligen fungerar inte själva insatsen djurassisterade aktiviteter för alla barn med autism i allmänhet eller fungerar det inte just med hundar som djur utan hästar kan passa bättre för andra. En annan aspekt att ta hänsyn till är att vissa barn inte tycker om djur, är rädda eller allergiska och då behöver vidare forskning undersöka möjliga alternativ till djurassisterade aktiviteter. Vidare forskning bör därmed studera på vilket sätt individuella skillnader kan ge inverkan på effekten av djurassisterade aktiviteter, beroende på vilken grad av autismdiagnosen barnet har och hur dennes kommunikativa förmåga ser ut.

En annan faktor att undersöka i vidare studier är att titta på hur denna insats praktiskt kan implementeras i olika verksamheter. Eftersom vi tidigare nämnt att insatsen kan ses som ett verktyg, kan det finnas ett behov av att titta på hur insatsen konkret kan införas i verksamheter som på en skola exempelvis. Dessutom att se över vilka förutsättningar som finns för detta och titta på ytterligare nödvändiga förutsättningar som behövs för att detta ska kunna genomföras. Om insatsen fungerar och får ett gott omdöme kan den säkerligen spridas vidare till andra verksamheter som också vill tillämpa den. Därigenom kan insatsen djurassisterade aktiviteter få spridning och möjliggöra en större förståelse hos befolkningen kring diagnosen autism och djurassisterade aktiviteter. Tidigare har andra människor i omgivningen sett eller reagerat på avvikande beteendet hos barnet eller familjen och därmed dömt ut dem. Vilket i sin tur resulterat i att barnet eller familjen känt sig obekväma, blivit allmänt utpekade eller känt sig

stressade i allmänhet som resulterat i att de helt försöker undvika sociala sammanhang. Andra människors reaktioner har därmed indirekt hindrat barnet eller familjen från att gå ut för barnet eller familjen vill inte ta del av andras reaktioner utan väljer istället att isolera sig. En aspekt att ta fasta på här är, på vilket sätt kan detta förändras? Ett förslag är att i vidare forskning undersöka huruvida attityder och kunskaper gällande autism i samhället ger inverkan på de möjligheter till delaktighet som familjer egentligen har.

Implikationer för praktiken

Under denna rubrik redogör vi för vad framkomna resultat betyder i realiteten eller verkliga livet, det vill säga vad som kan göras med det som har framkommit. Genom att redogöra för hur denna kunskap kan användas, vem eller vilka gynnas mest av den och sedan resonera över vad som skulle behöva förändras eller utvecklas för att göra det ännu bättre. Vi visar därmed här steget från teori till praktik.

Studiens resultat visar att hundar kan minska stress, bryta isolering, förstärka sociala interaktioner och öka delaktigheten. Vidare blir frågan vad exempelvis föräldrar eller vårdpersonal ska göra med den här kunskapen förutom att läsa och ta till sig det som står. Det behöver konkretiseras hur den ska tillämpas på praktiskt sätt i verkligheten. Föräldrar till barn med autism kan tillämpa hunden som ett stöd i vardagslivet med exempelvis att utveckla och bibehålla rutiner, att vid kl.08.00 äter hunden frukost och då gör barnet med resterande i familjen det också. Sedan är det promenad vid kl.09.00 för hunden och då går barnet med de andra i familjen också på promenad. Nyckeln med detta är att delaktigheten hos barnet ska öka i vardagen genom att göra detta. Implikationen blir därmed att hunden blir som ett hjälpmedel för att häva isoleringen och utveckla sociala aktiviteter för familjen i vardagen som också på längre sikt kan bli bibehållna. Hunden kan även användas i det pedagogiska arbetet som sker inom skolan på så sätt att de gör sociala situationer för barn med autism ännu tryggare och förutsägbara. Istället för att en vuxen är med barnet är hunden det istället och fungerar som en trygg och fast punkt. Implikationen i detta fall är att djurassisterade aktiviteter i pedagogiska miljöer kan fungera som stöd till att barn vågar börja kommunicera och ta sociala initiativ i vissa sammanhang.

Av lästa artiklar framkom dessutom att hundar kan bidra till stressreducering vilket kan göra att de har en funktion inom vård- och stödinsatser där exempelvis stress eller annat behöver bli mindre i ett barns liv. Hunden kan ha en lugnande effekt genom att vara i rummet hos barnet eller i närheten när det ska tas prover eller undersökas något annat. Hunden kan därmed bli en del av någons insats eller ingå i en behandlingsplan. Implikationen blir således att djurassisterade aktiviteter kan fungera som en form av komplement ihop med andra behandlingsformer som finns, prövas eller plockas fram. Detta kan i sin tur hela samhället lära sig och gynnas av, vilket gör att dömande blickar blir mindre mot barn med autism. Som sedan gör att allt färre väljer att isolera sig från omgivningen då kunskapen och förståelsen för diagnosen ökar. Implikationen blir att samhället tilldelas ökad kunskap om just autism, som i förlängningen kan göra att stigmatiseringen minskar och delaktigheten blir enklare att möjliggöra.

Studiens begränsningar

Den genomförda studien har några begränsningar som gör att vissa delar i vårt arbete inte kan garanteras med säkerhet. Under studiens gång och baserat på framkommet resultat har några svagheter eller hinder identifierats. I denna delen av arbetet är vi som författare kritiska och ärliga till vårt arbete och pekar på eventuella eller möjliga svagheter och hinder vi har hittat.

Studien har som tidigare nämnt valt att göras som en litteraturstudie i enlighet med vad Arksey och O'Malley (2005) beskriver. Vi har därmed inte samlat in våra egna empiri genom enkäter eller intervjuer utan har istället behövt söka upp studier som är gjorda av andra inom området vi undersöker. Vi har således varit beroende av att få ta del av andras studier. Resultatet är därmed baserat på vad som framkommit i tidigare forskning och att slutsatsen med vår studie speglas av den kvalitet de utvalda artiklarna har. De artiklar vi slutligen valt ut är de vi tror uppfyller vårt syfte i allra högsta grad och de har därmed blivit centrala för att denna studie skulle kunna genomföras. Möjligen hade utgången blivit en annan om vi hade valt en kvalitativ metod med intervjuer eller kvantitativ metod med enkäter, men det är inget vi kan säkerställa fullt ut utan endast spekulera kring. Även fast vi noggrant dokumenterade våra sökningar kan en relevant artikel sorterats bort av misstag och har därmed missats.

Ytterligare en central aspekt att lyfta som också nämns tidigare i avsnittet under rubriken "Vidare forskning" är det här med barnets egen röst. Av resultaten framkommer mestadels de perspektiv som föräldrarna har och inte barnets vilket nödvändigtvis inte behöver vara problematiskt i allmänhet, men i denna studie ska fokuset riktas mot barnet. Om föräldrarnas perspektiv belyses mer än barnets tenderar deras röster att inte höras, vilket i sin tur gör att barnets upplevelser inte synliggörs tillräckligt mycket. En annan aspekt att beakta är generaliserbarheten som möjligen kan göra studien begränsad, vilket också nämns under "Vidare forskning" att studera närmare på. Nämligen om de resultat som framkommit innefattar samtliga barn med autism. Vi kan inte med säkerhet säga att resultatet av studien gäller för hela målgruppen eftersom det upplevs riskabelt att generalisera på det sättet. Även fast barnet har samma diagnos kan det finnas olika förutsättningar och behov hos den enskilda människan som inte den andra har. Avslutningsvis har resultaten av studien mest visat på sådant som är bra med djurassisterade aktiviteter, men inte vad som är mindre bra vilket leder till att det saknas en viss nyans.

SLUTSATS

Djurassisterade aktiviteter har inverkat på utvecklingen hos barn med autism, speciellt inom den kommunikativa förmågan vilket kan vara en förutsättning för delaktighet och vänskapliga relationer. I analyserad empiri framgår det inte om hunden har en inverkan på barnets möjlighet till att skapa en interpersonell vänskaplig relation, däremot går det att tolka att barnet har bildat en relation till hunden.

Hunden har en positiv inverkan på barnet och på föräldrarna till barnet med autism, speciellt när det kommer till att reducera stressnivå. Hundens närvaro har minskat stressnivån hos barnet, ökat barnets kommunikativa förmåga vilket har resulterat i att barnets delaktighet har ökat med stöd av djurassisterade aktiviteter, både på individnivå och ute i samhället. Att hunden även har minskat stressnivån hos föräldrar kan innebära att vardagen blir mer hanterlig för föräldrarna och möjligheten att motivera barnet till delaktighet blir större.

Avslutningsvis kan hunden fungera som en förbindelse för att skapa vänskapliga relationer och öka barnets motivation till delaktighet. Samtidigt riskerar barnet att bli i beroendeställning till hunden för att kunna vara delaktig och självständig. Dessutom kan hunden riskera att ersätta en interpersonell vänskaplig relation för barnet, vilket nödvändigtvis inte behöver vara problematiskt då det möjligtvis kan vara bättre än ingen relation alls. Således är det inte betydande vem barnet har en vänskaplig relation till, oavsett om det är en annan människa, en imaginär vän eller hunden. Det centrala är att barnet upplever glädje och välbefinnande.

REFERENSER

- Agnew, Z., Callaway, L., Lalor, A. & Peart, A. (2023). 'Having the dog as a part of our family gives us hope': Experiences of the impact of assistance dogs on the occupational engagement of children with autism and their families. *Australian Occupational Therapy Journal*, 71 (1), s. 18–34.
<https://doi.org/10.1111/1440-1630.12904>
- Appleby, R., Wright, S., Williams, L. & Stanley, M. (2022). Australian parents' experiences of owning an autism assistance dog. *Health & Social Care in the Community*, 30, s. 4113–4121. <https://doi.org/10.1111/hsc.13805>
- Arksey, H. & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: Towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(1), s. 19–32.
<https://doi.org/10.1080/1364557032000119616>
- Beavers, A., Fleming, A. & Shahidullah, J. D. (2023). Animal-assisted therapies for autism. *Current Problems in Pediatric and Adolescent Health Care*, 53(11).
<https://doi.org/10.1016/j.cppeds.2023.101478>
- Brooks, H. L., Rushton, K., Lovell, K., Bee, P., Walker, L., Grant, L. & Rogers, A. (2018). The power of support from companion animals for people living with mental health problems: a systematic review and narrative synthesis of the evidence. *BMC Psychiatry*, 18(31). <https://doi.org/10.1186/s12888-018-1613-2>
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3 uppl.). Stockholm: Liber.
- Byström, K. (2020). *Djur och natur som stöd för psykologisk utveckling hos barn och ungdomar med autism: ett nytt och mer fritt sätt att utvecklas genom social interaktion*. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet.
- Capela e Silva, F., Kieson, E., Stergiou, A. N. & Pereira-Figueiredo, I. (2024). Editorial: How animals affect us: examining the influence of human-animal interactions on human's health. *Frontiers in Veterinary Science*, 11, 1509960.
<https://doi.org/10.3389/fvets.2024.1509960>
- Catala, A., Cousillas, H., Hausberger, M. & Grandgeorge, M. (2018). Dog alerting and/or responding to epileptic seizures: A scoping review. *PLoS ONE*, 13(12), e0208280. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0208280>
- Dahlgren, S. (2019). Autismspektrumtillstånd. I Söderman, L. & Nordlund, M. (red.), *Omsorgsboken: möjligheter och svårigheter vid intellektuell funktionsnedsättning* (6 uppl., s.28–44) Johanneshov.
- Dixon, D., Jones, C. & Green, R. (2025). Understanding the role of the animal in animal-assisted therapy: A qualitative study. *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 57, 101983. <https://doi.org/10.1016/j.ctcp.2025.101983>
- Douglas, S. N. & Josol, C.K. (2025). Friendship experience of children with neurodevelopmental disabilities and their peers: A meta-synthesis. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 40(4), s. 180–199.
<https://doi.org/10.1177/10883576251349208>

Hall, S. S., Wright, H. F., Hames, A. & Mills, D. S. (2016). The long term benefits of dog ownership in families with children with autism. *Journal of Veterinary Behaviour*, 13, s. 46–54. <https://doi.org/10.1016/j.jveb.2016.04.003>

Hejlskov Elvén, B. (2009). *Problemskapande beteende vid utvecklingsmässiga funktionshinder* (1 uppl.). Lund: Studentlitteratur.

International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO). (2018). *IAHAIO white paper: The IAHAIO definitions for animal assisted intervention and guidelines for wellness of animals involved* (svensk översättning 2020). https://iahaio.org/wp/wp-content/uploads/2020/11/iahaio_whitepaper_updated-2018_svensk-oversattning_2020_checked.pdf

Lisk, C., Lawson, M. L., Sugiura, B., Humpherys, D. & Rao, G. (2023). Exploring play interactions of children with autism spectrum disorders and their pets. *OTJR: Occupational Therapy Journal of Research*, 44(2), s.179–186. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/37485604/> (Hämtad 2026-02-27).

Manzo, J., Hernández-Aguilar, M. E., Toledo-Cárdenas, M. R., Herrera-Covarrubias, D., Coria-Avila, G. A., Libreros-Jiménez, H. M., Fernández-Cañedo, L. & Ortega-Pineda, L. A. (2025). The long and winding road to understanding autism. *NeuroSci*, 6(3), 6030084. <https://doi.org/10.3390/neurosci6030084>

Marszałek, A., Kasperczyk, T. & Walaszek, R. (2022). Dog therapy in supporting the rehabilitation process of children with autism. *Medical Rehabilitation*, 26(3), s. 58–63. <https://rehmed.pl/article/01.3001.0015.8748/en> (Hämtad 2026-03-10).

McConnell, R. A., Folmsbee, J. R. & Aldstadt, M. K. (2024). Furry Friends: Direct and indirect benefits of human-animal relationships on well-being. *Social and Personality Psychology Compass*, 19, e70091. <https://doi.org/10.1111/spc3.70091>

Mendelson, J. L., Gates, J. A. & Lerner, M. D. (2016). Friendship in school-age boys with autism spectrum disorders: A meta-analytic summary and developmental, process-based model. *Psychological Bulletin*, 142(6), s. 601–622. <https://doi.org/10.1037/bul0000041>

Shier, H. (2001). Pathways to participation: Openings, opportunities, and obligations. A new model for enhancing children's participation in decision-making, in line with Article 12.1 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *Children & Society*, 15(2), s. 107–117. <https://doi.org/10.1002/chi.617>

Svensk författarsamling (2018:1197). *Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*.

Valiyamattam, G. J., Katti, H., Chaganti, V. K., O'Haire, M. E. & Sachdeva, V. (2023). Circumscribed interests in autism: Can animals potentially re-engage social attention? *Research in Developmental Disabilities*, 137, 104486. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2023.104486>

Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

BILAGA 1

Dokumenterade sökningar

Datum för sökning:	Sökning i sökmotor/ databas:	Använda sökord:	Använda filter:	Antalet träffar:	Antalet använda träffar:
2026-02-27 2026-03-03	Libsearch/ ScienceDirect. Science Citation Index Expanded. Science Citation Index.	Animals AND rehabilitation AND children AND disability	Peer-rewied och vetenskapligt material och publicerat de senaste 10 åren.	311 stycken.	2 stycken.
2026-02-27 2026-03-03	Libsearch/ ScienceDirect. Science Citation Index Expanded. Science Citation Index.	Animals AND rehabilitation AND children AND autism	Peer-rewied och vetenskapligt material och publicerat de senaste 10 åren.	252 stycken	2 stycken. (Samma som ovan).
2026-02-25	Libsearch	Children AND autism	Peer-rewied och vetenskapligt material och publicerat de senaste 10 åren.	209.598 stycken.	0 stycken.
2026-03-10	Libsearch/ Directory of Open Access Journals	Children AND autism AND aaa	Peer-rewied och vetenskapligt material och publicerat de senaste 10 åren.	20 stycken.	1 styck.

2026-02-25	Libsearch/ SiencDirect. Eric Social Sciences Citation Index	Children AND autism AND animals	Peer-rewied och vetenskapligt material och publicerat de senaste 10 åren.	4813 stycken.	5 stycken.
2026-03-11	Libsearch/ SiencDirect	children AND autism AND aai AND participation	Peer-rewied och vetenskapligt material och publicerat de senaste 10 åren.	3 styck.	1 styck.
2026-03-13	PubMed	Children AND autism AND Friendship	Peer-rewied och vetenskapligt material och publicerat de senaste 10 åren.	12 stycken.	1 styck.
2026-03-12	PubMed	children AND autism AND making AND friends	Peer-rewied och vetenskapligt material och publicerat de senaste 10 åren.	64 stycken.	1 styck.
2026-03-14	Psykinfo	children AND autism AND animals AND friendship	Peer-rewied och vetenskapligt material och publicerat de senaste 10 åren.	2 stycken.	1 styck.
2026-03-26	Libsearh/ SciencDirect	children AND autism AND friendship OR friends	Peer-rewied och vetenskapligt material och publicerat de senaste 10 åren.	397 stycken.	2 styck.

2026-03-26	Sage Journals	children AND autism AND friendship OR friends	Peer-reviewed och vetenskapligt material och publicerat de senaste 10 åren.	594 stycken.	1 styck.
2026-03-27	PsycInfo	animal assisted therapy AND autism AND children	Peer-reviewed och vetenskapligt material och publicerat de senaste 10 åren.	759 stycken.	1 styck.
2026-03-27	ScienceDirect	animal assisted therapy AND autism AND children	Peer-reviewed och vetenskapligt material och publicerat de senaste 10 åren.	539 stycken.	2 stycken.